

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

Olof Österman
1835.

För Sällskapsteatern. I.

ETT TJUFPOJKSTRECK

DET SATT EN FÅGEL PÅ LINDEKVIST

KARDBORRAR

TRE LUSTSPEL

AF

ERNST LUNDQUIST

STOCKHOLM
HUGO GEBERS FÖRLAG.

T. 9. 50

UNIVERSITETS-
BIBLIOTEKET
UMEA

Östergren

10481

FÖR SÄLLSKAPSTEATERN

u

MEMORANDUM

För Sällskapsteatern. I.

ETT TJUFPOJKSTRECK

DET SATT EN FÅGEL PÅ LINDEKVIST

KARDBORRAR

TRE LUSTSPEL

AF

ERNST LUNDQUIST

STOCKHOLM,
HUGO GEBERS FÖRLAG.

För Sällskapet

ETT LUTERANSKTRECK

DET SÄTT EN FÄDEL PÅ LINDEN

KARL BOHRER

THE

STOCKHOLM

STOCKHOLM
ISAAC MARCUS' BOKTR.-AKTIEBOLAG
1895.

Ett tjufpojkestreck

Lustspel i två akter

PERSONER.

PATRON KURMAN.

GERDA, hans dotter.

FRU MALLA STRÖM, hans syster och husföreständerska.

AXEL FRANCK, student.

TINA, piga.

Händelsen tilldrar sig på Kurmans landtegendom nära Upsala.

Utanför manbyggnaden på Kurmans egendom. Man ser en del af boningshusets baksida till vänster, de två första kulisserna närmast rampen, ett anspråkslöst, hemtrefligt envåningshus med hvita gardiner och blomkrukor i de bägge synliga fönstren. Trappan med ingångsdörr anses ligga åt motsatta sidan, gårdsidan. Utmed väggen ett gungbräde. Fonden ett leende sommarlandskap med sjö, som ligger ganska nära. Till vänster nära fonden en väldig björk, där under en stor mossig sten af egendomlig form, vid pass två alnar hög och så stor att två personer kunna sitta på dess platta yta. Till höger nedanför midten af scenen två björkar, mellan hvilka en hängmatta är fästgjord. Där bakom ett par stora hallonbuskar; framför ett litet rundt bord, två trädgårdsstolar och en pall.

Scen I.

MALLA *sitter i en stol och sofver. Hon är omkring 50 år, klädd i bomullsklädnad och vit mössa. Hennes halmhatt ligger på bordet; stickstrumpan har rullat ur hennes knä ner på marken.* KURMAN *sofver i hängmattan med en näsduk bredd öfver ansiktet, snarkar svagt.* GERDA *sitter på gungbrädet och syr, gnolande tyst på en visa; sneglar förstulet upp till fönstret ofvannför sig, men sänker genast förlägen hufvudet öfver sitt arbete, då hon ser Axels ansikte genom rutan. Denne tittar under denna scen flera gånger ut.* STINA *viker om hörnet af huset med en postväska i handen.*

STINA.

Här är posten. Han kom rätt nunnas.

GERDA.

Tack. Lägg väskan på bordet där. Hvad kan klockan vara, Stina?

STINA.

Åh, ho ä' fälle fyra i rippet.

GERDA.

Fyra! Då har pappa sofvit alldeles för länge.

(*Stina går. Gerda stiger upp, lägger ifrån sig arbetet och tar bort näsduken från Kurmans ansikte.*) Vakna, pappa! Klockan är fyra.

KURMAN (*öppnar ögonen, blinkar, men rör sig icke*).

Inte! (*vill somna igen.*)

GERDA.

Jo, säger jag.

KURMAN (*blundar, nästan sovande*).

Min är bara en kvart öfver tu.

GERDA (*skrattar*).

Nåja, hon skall väl få vara en kvart öfver tu då, men gör mig den tjänsten och ge mig nyckelknippan, innan du somnar igen, så får jag öppna postväskan.

KURMAN (*vaknar*).

Jaså, är posten kommen? (*Sätter sig upp*.) Då får man väl lof att vakna och se efter om det är några treffliga döda, det är ju det enda roliga tidningarna ha att förkunna så här midt i sommarn. (*Stiger upp, gäspar litet*.) Hå, hå, ja. Det var för resten bra att du väckte mig. Jag drömde, att jag spelade bräde med pastorn och att han gjorde mig till jan fem gånger å rad — brrr! Så'na där onda drömmar får man i den här hettan.

GERDA.

Du kan ju lägga dig igen och ta revanche på pastorn, bara du öppnar postväskan först.

KURMAN (*tar upp sin nyckelknippa*).

Jaja, det brådskar ingen hast. Väck du faster Malla, medan du väntar. Hon har sofvit lika länge som jag. (*Sätter sig på en stol, tar till sig väskan och börjar leta bland sina nycklar*.)

GERDA (*skakar Malla i armen*).

Faster, vakna!

MALLA (*snarkar, men rör sig icke*).

GERDA.

Faster! Grisarna ä' i morotlandet! — (*Ruskar henne.*)
Nej, det går inte.

KURMAN (*som öppnat väskan, lägger den ifrån sig.*)

Vänta, nu ska' vi ha roligt. Vet du hvad som på Upsalapråk meñas med att städa? (*Stiger upp.*)

GERDA.

Nej, men någonting galet är det naturligtvis.

KURMAN.

Jo jo, men. Det är att vända upp och ner på möblerna och hänga stöfvelknekten i spjällsnöret hos en kamrat, som inte är hemma. (*Tar mössan af Mallas hufvud.*) Här i huset är inte heller någon hemma. (*Sätter den på henne igen bakfram.*) Du skall få se, att hon vaknar. (*Tar ett par steg tillbaka och betraktar Malla.*) Åja, inte illa!

GERDA.

Hvad du är för en tjufpojke!

MALLA (*waknar hastigt, ser sig yrvaiken omkring och säger onådigt.*)

Hvarför stå ni så där och stirra på mig — och hvar är min stickstrumpa? Bevvara mig väl, jag har väl inte sofvit?

KURMAN.

Sofvit? Å, hur kan du tro något sådant? Du, som *aldrig* sofver — ja, *nästan* aldrig.

GERDA.

Och hur skulle man kunna göra det med sådana hushållsbekymmer som du har, faster lilla?

KURMAN.

Och med så'na anlag för fettbildning på hjärtat!

MALLA (*stött.*)

Du vet, att jag *har* fettbildning på hjärtat, och det

är inte alls vackert af dig, Mats, att tala om det i så lättsinnig ton. (*Stiger upp*)

KURMAN (*skälmskt till Gerda*).

Seså, nu blef hon sårad i sin Akilleshäl.

MALLA.

Nå, hur var det, *har* jag sofvit?

GERDA.

Ja, det är väl så godt att tillstå det — men jag försäkrar dig, inte en minut längre än två timmar.

MALLA.

Två timmar! Med mitt hjärtfel! Å, jag kommer att få en förskräcklig natt, det känner jag.

KURMAN.

Ja, hvad den där fettbildningen beträffar, så är den då lyckligtvis ännu inte konstaterad af någon läkare.

MALLA.

Läkare, ja! Hvem bryr sig om hvad de der herrarne prata? Jag måtte väl känna, jag, att — —

GERDA.

Inte har du något hjärtfel, käraste faster — du har inte något fel alls! (*Klappar henne på kinden*.)

MALLA (*bländad*).

Trollunge där! — Men i alla fall, då du vet, hur farligt det är för mig att sofva, hvarför väckte du mig inte då?

GERDA.

I det afseendet ha vi ingenting på våra samveten. Jag har använt alla tillåtliga medel, som stå i mänsklig förmåga — och pappa har till och med använt otillåtliga.

MALLA (*tar upp stickstrumpan och sätter sig*.)

Att låta mig sofva så länge, när jag har handtvätt och tusen andra bestyr för resten. Jag kan just undra, hvad pigorna ha tagit sig till, medan jag varit ur vägen.

Jag är säker om, att någonting har blifvit upp och ner-
vänt, medan jag har sofvit.

KURMAN (*nära att brista i skratt*).

GERDA.

Så faster har skrynkladt till sin nya mössa under
sömnen — (*tar af henne mössan och sätter den rätt igen*). Så
ja, nu är det bra igen. (*Gör en hotande gest till fadern bakom
Mallas rygg*.) Nå, pappa, fanns det något i postväskan?

KURMAN.

Jag skall se efter. (*Sätter sig vid bordet, öppnar väskan
och tar fram dess innehåll*.)

AXEL (*i studentmössa, med cigarr i
munnen och en bok under armen,
kommer förbi husknuten och går
öfver scenen*.)

KURMAN (*till Axel*).

Vänta litet! Herr Franck har ett bref. (*Lämnar ho-
nom ett bref, han tar af sig mössan och går till höger*.)

MALLA.

Jaså, han gick förbi. Sällskaplig är han då inte,
det vore synd att säga. På de här åtta dagarna han
har varit inackorderad här, ha vi knappast sett till honom
Jag tycker han gärna kunde sällskapa lite mer med Mats
det skulle de ha roligt af bägge två.

GERDA.

Faster vet ju, att han har slagit sig ner på landet
för att få vara i fred och läsa på tentamen.

KURMAN (*som öppnat ett bref*).

Nå, det var då märkvärdigt! Till oss var det bara
ett bref med posten, och det är anonymt!

MALLA.

Ett anonymt bref!

KURMAN.

Ja — Anonymus står det under.

GERDA.

Hvad vill det säga?

KURMAN (*som läst några rader*).

Ja, hvad sju tunnor tusan, vill det säga? Det gäller vår inackordering!

GERDA.

Herr Franck?

MALLA.

Nå, men så läs då!

KURMAN (*läser*).

»I egenskap af hederlig karl och nära vän till Axel Franck, anser jag mig skyldig att meddela er några upplysningar om honom, som han af vissa skäl ej själf kunnat ge.»

MALLA.

Ni ska' få se, att han är en så'n där som aldrig betalar!

GERDA.

Å, fy då, så ser han visst inte ut.

KURMAN (*fortsätter*).

»Att han fäste sig vid er annons berodde därpå att ni däri talade om ett stilla och lugnt hemlif och fullkomlig frihet. Han har visserligen det mest jämna och fredliga lynne, men han måste i alla fall behandlas med den största varsamhet och skonas från alla sinnesrörelser.»

MALLA.

Herre Gud, han kanske har fettbildning på hjärtat.

KURMAN.

»Ni har emellertid intet skäl att ångra den gästfrihet ni visar honom, ty ingen i ert hus skall komma att få något obehag af honom, blott man låter honom få vara i fred med sina tankar så mycket som möjligt. Bjudningar och i allmänhet stora sällskaper äro en stor fara för honom. Fruntimmerssällskap undviker han helst.»

GERDA.

Ja, det har jag nog märkt.

KURMAN (*fortsätter*).

»Man bör ej låta honom märka, att man hyser medlidande med honom eller betraktar honom på något annat sätt än vanliga människor, fastän han tyvärr —

MALLA (*förfärad*).

Han måtte väl inte vara tokig heller!

KURMAN.

»Fastän han tyvärr ej har den sinnets jämvikt som vi andra, normala dödliga.»

MALLA.

Se där ja! Å, herre min skapare, ett sådant elände!

KURMAN.

»Min olycklige vän lider dock föga af sitt tillstånd och det är mer än troligt att ni ej ens kommer att märka det. Dels för att uppfylla allan rättfärdighet, dels för att ge er en och annan nyttig vink har jag besvärat er med dessa rader från *Anonymus*.» — Ja, det må jag säga! Den här Anonymus kunde gärna ha låtit sitt samvete vakna litet förr, tycker jag, innan vi tog herr Franck. Nu är det allt bra sent.

MALLA (*ifrigt*).

Ja, men du säger väl upp honom i denna dag? Karlsson skall ändå fara till station i morgon bittida.

GERDA.

Tycker faster det! Inte går det an. Han har ju fått lof att stanna här en månad.

MALLA.

Och vi skulle ha en tokig människa i huset en hel månad?

GERDA.

Tokig? Hvem har sagt, att han är tokig? Han ser minsann lika klok ut som någon annan och bär sig bra

åt också, och i brevet står ju bara, att han inte har den sinnets jämvikt, som —

KURMAN.

Ja, hvem kan alltid ha hufvudknoppen i ordning? Det kan inte ens syster Malla.

GERDA.

För resten är anonyma bref ingenting att lita på. *(Ser på brevet.)* Upsala står det i poststämpeln. Det kan ju vara någon spjufver till student, som har velat roa sig på vår bekostnad.

MALLA.

Ånej, det är nog sant, gudnås. Jag tyckte redan från första början, att det var något besynnerligt med den där karlen. En ung student, som inackorderar sig på landet bara för en månad och betalar dubbelt så mycket som alla andra och ändå inte vill njuta af det trefliga familjelif, som erbjuds!

GERDA.

Ja, nog är det litet besynnerligt, att han vill äta på sitt rum och håller sig så mycket för sig själf.

KURMAN.

När det finns en adertonårig dotter i huset, ja — det kan så tyckas, det.

GERDA.

Och en så glad och treflig värd att prata med se'n.

MALLA.

Och ha ni hört, så han går inne i sitt rum — af och an — hela dagen i ända? Hu, det är riktigt hemskt att höra det. Det är en vana, som uteslutande tillhör dårar, tigrar i bur och människor med dåligt samvete.

KURMAN.

Till hvilken af de där kategorierna räknar du herr Franck?

MALLA.

Till alla tre. Och att han talar för sig själf, det har jag då hört flera gånger.

GERDA.

Ja, någon skall han väl tala med, när han inte vill göra *oss* den äran.

KURMAN.

Min tanke om saken är den, att vi inte alls behöfva göra oss några bekymmer. Anonymus försäkrade ju, att den unga herrn har det fredligaste lynne och inte gör någon människa obehag, bara han får vara i fred. Därför kan vi ju komma öfverens om att låta honom få vara i fred — och för resten se tiden an.

MALLA.

Ja, det går an för dig att säga — du har inte fettbildning på hjärtat, du. Ja, jag säger väl det — att lefva i en ständig dödlig oro — jo, nog vet man hur det kommer att gå.

Scen 2.

De förra. STINA (*från vänster*).

STINA.

Frun har inte tagit fram te kaffet —

MALLA.

Nej, vi dricka saft i dag i stället, kaffe är alldeles för hetsigt i den här värmen. Jag skall komma in strax och ta' fram.

STINA (*långdraget*).

Jaså — saft — jaha — annars så finns då ingenting, som svalkar så bra som en kopp starkt och godt kaffe.

MALLA.

Ja, jag vet, att du är en kaffemoster. Hör på du, Stina, har du inte märkt något besynnerligt med herr Franck, när du har varit inne med maten åt honom?

STINA (*myser*).

Jo, nok har jag dä' alltid.

MALLA (*ifrigt*).

Hvad då?

STINA.

Jo, hela tiden, medan jag dukar, så sitter han och gluttar bakom gardin ut på fröken Gerda, när ho' ligger i hängmatta' och läser.

GERDA (*brydd*).

Å, du pratar.

KURMAN.

Aha! — Nej, Stina, frun menar, om han inte brukar slå sönder servisen eller kasta sockerskålen i hufvudet på dig?

STINA.

Nej, herre jösses då! Han ä' fäll inte tokig heller.

MALLA.

Jo, det är just det han är.

STINA (*häpen*).

Inte!

GERDA.

Faster menar bara, att han är lite — — besynnerlig — lite —

STINA.

Ja, si tokig, det är han då inte. För när jag va' inne på Distingen i Upsala, så va' jag på spetackle' di kallar och där såg jag en som va' tokig, och han såg helt anlessare ut — han hade långt okammadt hår och halmkrans på hufve, alldeles som en häst som ä' te salo, och åbåka sej gjorde han, så det va' en ynk, och rulla med ögena — så här — (*rullar vildt med ögonen*). Nej då, herr Franck, som ä' en så'n fin och gentil och vacker herre — nog ä' han *riktig* alltid.

MALLA.

Ja, ja, gör dig inte för säker, du. Somliga galningar ä' så listiga, så, och kan förstålla sig så bra. En vacker dag, när du kommer in och bäddar, så kanske han stryper dig eller tvingar dig att äta upp en bundt fosforstickor —

STINA.

Å, herre je, så frun talar! — Jag ska', ta mej dö'en, ta bort stickerna, så han bara har två om da'n.

MALLA.

Ja, var på din vakt, du Stina, och det borde vi vara allesammans, tycker jag, och inte våga lif och lem-mar i onödan. Gå nu, Stina, och gör i ordning brickan. (*Stina går till vänster.*) Herre min evige, där kommer odjuret.

Scen 3.

De förra (utom STINA). AXEL (från höger).

AXEL.

Förlåt, skulle jag kunna få säga herr Kurman några ord —

KURMAN.

Hjärtans gärna. Ska' vi gå in på mitt rum eller — —

MALLA.

Nej, Gerda och jag skulle ändå gå in och stöka litet i hushållet, så — — (*till Gerda*). Vi ska' ställa oss i förmaksfönstret och se hvad han tar sig till. Tänk om han gör Mats något illa!

GERDA.

Hvad faster är barnslig! (*Fruntimren gå med en böjning på hufvudet för Axel, Malla gör en stor lof för att ej behöfva gå förbi honom.*)

Scen 4.

KURMAN. AXEL.

KURMAN.

Nå, hvad var det nu vi skulle språka om? Var så god och sitt ner, så går det bättre att prata.

AXEL (*lägger sin bok på bordet och slår sig ned*).

Ja, det är verkligen en så besynnerlig, för att inte säga obehaglig situation jag är i — —

KURMAN.

Jag hoppas ni inte uppträder som missnöjd hyresgäst och har några klagomål att anföra? (*Sätter sig*.)

AXEL.

För ingen del. Om någondera af oss har skäl att klaga öfver den andre, så är det inte jag. (*Malla synes lyssnande i ett fönster, som hon öppnat på glänt*.) Jag kommer för att ange mig själf. Jag är en stor brottsling. (*Malla skriker till, slår igen fönstret*.) Det måtte väl ingen höra oss?

KURMAN (*stiger upp och går till fönstret, förvissas sig om att det är stängdt*).

Nej, bevars. Säg ut, hvad ni har på hjärtat.

AXEL.

Först vill jag göra er en fråga. Har ni fått något bref i dag med den här stilen? (*Visar honom ett kuvert*.)

KURMAN.

Ja, det slår in, det. Jaså, Anonymus har skrivit till er också? Hvem är han egentligen, den där hemlighetsfulla herrn?

AXEL.

Det är en god vän till mig, en vildbasare af värsta sorten, men en hederspojke för resten. Vi ha kommit öfverens om att i höst göra en utrikes resa tillsammans; min far har gjort ovanligt goda affärer i år och har där-

för lofvat mig ett rundligt resekreditiv på villkor att jag tar min filosofie kandidat i höst.

KURMAN.

Nå ja, så gör det då!

AXEL.

Ja, jag har verkligen börjat en tvekamp på skarpa allvaret mot min medfödda lättja och hittills har jag gjort underverk af tapperhet. Jag har bara ett ämne kvar att tentera, men det är också det värsta: teoretisk filosofi.

KURMAN.

Brrr! Så'na nötter ä' inte för mina tänder.

AXEL.

Nej, inte för mina heller, det kan jag försäkra er. Med tio timmars läsning om dagen kunde det väl gå kanhända — men då dugde det inte att ligga kvar i Upsala, så länge inte Flustret hade slukats af en jordbäfnings — se, jag är mycket svag för Flustret, skall jag säga.

KURMAN.

Jag vet en till, jag.

AXEL.

Nå, då kom jag på den idén att ackordera in mig hos någon hygglig familj på landet för att få sprängläsa i ro. Men min vän afrådade mig. Han hade gjort det experimentet förra sommaren — också för att läsa — men på två månaders tid hade han inte läst en rad annat än de små biljetter en af dottrarna ibland stack in i hans nyckelhål. »Men det finns väl familjer utan döttrar?» invände jag. »Misstag, min bror», svarade han, »hyggliga familjer på landet, som ta' emot inackorderingar, ha alltid döttrar.»

KURMAN (*skrattar*).

Ja, det ser verkligen ut som han inte hade så orätt i det. (*Till Stina, som inkommit.*) Hvad vill du?

Scen 5.

De förra. STINA (från vänster med ett väldigt spanskt rör i handen, som hon sträcker ut långt framför sig, närmar sig försiktigt Kurman och är mycket rädd för Axel).

STINA.

Frun sa' te mej å gå ut med den här spatserkäppen åt patron.

KURMAN.

Hvad skall jag med den till?

STINA.

Patron hade glömt den inne i salen, sa' frun att jag skulle säga.

KURMAN (*skrattar*).

Jaså, jag förstår — ha ha ha.

AXEL (*småler*).

Ja, jag tror, att jag också förstår.

STINA (*i det hon går med långa steg*).

Usch vale, så rubbad han ser ut.

Scen 6.

AXEL. KURMAN.

AXEL.

Min väns bref tycks ha gjort verkan.

KURMAN.

Vet ni hvad som stod i det?

AXEL.

Ja, visst vet jag det. Jag har ju själf nyss haft det galnaste bref från honom, hvori han talar om alltihop. Ser ni, herr Kurman, sedan jag varit här ett par dagar, skref jag till Herman — han heter så — och talade om, att jag trufdes godt, hade en glad och treflig värd —

KURMAN.

Ber allra ödmjukast.

AXEL.

Och att dottern i huset var mycket söt — eller hur det nu var orden föllo sig. Herman blir utom sig af förskräckelse för att jag skall gå och bli kär eller få så angenämt här på Hanebo, att jag ger läsningen och examen och Pariserresan på båten. Han sätter sig genast ner och skrifver det där anonyma brevet till er. Jo, det är en skön vänskap!

KURMAN (*skrattar*).

Ja, men ett löjligt påhitt var det! Jag tycker om ungdomar, som göra pojkestreck — det bevisar åtminstone, att de ha litet kvicksilfver i sig och inte bara mjölkvälling i ådrorna. Fast inte begriper jag riktigt hvad meningen var —

AXEL.

Han ville liksom dra en säkerhetskordong omkring mig, så att jag skulle få vara i fred för sällskapslif inom och utom hus. Om jag från början väckte antipati hos värdfolket, finge jag nog vara i ostörd tête-à-tête med böckerna. Nåja, hur exentrisk och vild den där idén än kan synas, så var den i alla fall dikterad af välmening och jag kan inte riktigt komma mig för att vara ond på min käre Herman — för egen del åtminstone, men att han tillätit sig ett så opassande skämt med er och er älskvärda familj, det var mer än oförsvarligt, och jag lofvar att jag skall läxa upp honom grundligt, då vi träffas. (*Stiger upp, tar Kurmans kapp, som står lutad mot bordet och går under det följande af och an och svänger den. Malla synes i fönstret då och då.*)

KURMAN.

Nåja, visst var det litet obetänksamt, men det är ju ingen skada skedd. Syster Malla blef förstås, litet rädd —

AXEL.

Ja, det undrar jag minsann inte på. Vill ni nu

vara god och tala om för damerna det rätta sammanhanget och säga dem, att jag är mycket ledsen öfver hvad som har händt.

KURMAN.

Ja — skall jag göra det eller inte? Det är frågan.

AXEL (*förvånad*).

Om ni tycker, att det är på något sätt otrefligt, så är det naturligtvis *min* skyldighet att upplysa dem om — —

KURMAN.

Nej, ni missförstår mig. Jag menar, att vi gärna kunde låta dem vara kvar i sin villfarelse — ännu några dagar åtminstone.

AXEL.

Tackar så mycket! Ni tror kanske det är något nöje att bli ansedd som ett dårhushjon?

KURMAN.

Ja, det tror jag — just ett nöje, det är rätta ordet. Vi ha så ondt om nöjen här på landet, och jag nekar inte för, att det skulle bli ofantligt komiskt att se mina fruntimmer göra långa lofvar rundt omkring er, alldeles som Sina nyss — ha ha ha! Jag tycker mig se Malla — ha ha ha!

AXEL.

Hör nu, herr Kurman, när allt kommer omkring, är ni en lika stor tjufpojke som min vän Herman!

KURMAN.

Ja, vet ni hvad, om han och jag komme tillsammans, tror jag bestämdt, att vi skulle bli ett par präktiga stallbröder. Ni får bestämdt lof att bjuda hit honom någon söndag. Är ni inte fallen för skämt, ni?

AXEL.

Det törs jag inte svara på nu — så länge jag läser på min tentamen i filosofi. Men sedan — å, sedan!
(*Knäpper med fingrarna.*)

KURMAN (*slår honom på axeln.*)

Bravo! Vi förstå hvarandra! Nå, det är alltså öfverenskommet, att jag inte säger något?

AXEL.

Jaså, ä' vi nu där igen? Jag tycker det är så oridderligt att — —

KURMAN.

Å prat, det tar jag på mig! För resten skall jag säga er, herr Franck, att det bestämdt är en alldeles nödvändig krigslist, om ni skall vinna ert ändamål att få vara i fred. Jag har mångfaldiga gånger hört bägge mina fruntimmer glunka om, att ni är för litet sällskaplig. Gerda är visst litet stött öfver att ni inte visat henne någon uppmärksamhet — sådana ä' flickorna; min lilla tös är inte alls svag för ungherrarnes hyllning, men om de betrakta henne som en grindstolpe eller ett annat dödt ting, så går det hennes ära för när. Och hvad syster Malla beträffar, så kaxar hon hvarenda kväll på mig, att jag skall bjuda er ned på toddy -- den beskedliga själen, hon vill mig så väl, och hon tror visst, att ni har inackorderat er här hos oss bara för att jag skulle få någon att sällskapa med. Och vet ni hvad hon hade för planer i söndags?

AXEL.

Nej.

KURMAN.

Att bjuda hit alla grannarna och förevisa er. Det hade renderat er minst en bortbjudning i veckan, och sju stycken i fruntimmersveckan, ty då festa vi hvarenda dag här i socknen mellan 4 på eftermiddagen och 11 på natten.

AXEL.

Nå, slipper jag det nu då?

KURMAN.

Ja, inte lär Malla envisas att få er med, om vi låta henne lefva i den tron, att ni inte är klok.

AXEL.

Nåja, må ske då. Men ni får ta allt på ert ansvar.

KURMAN.

Naturligtvis. Och ni kan lita på, att jag inte skall drifva skämtet för långt. Jag vill inte alls vara elak mot någon lefvande varelse, allra minst mot syster min, den hedersgunman.

AXEL.

Men när hon får veta, att vi gycklat med henne —

KURMAN.

Så blir hon inte ond för det. Hon är så van att jag skämtar med henne, och om hon på något sätt kan bidra till den glada stämningen i huset, så gör hon det gärna. För resten har hon en sådan förskräcklig fettbildning på hjärtat, så *det* kan man inte komma åt med vanliga knappålsstygn.

AXEL.

Och fröken Gerda?

KURMAN.

Å, hon är inte rädd för er, hon tror visst inte alls på det anonyma brefvet.

AXEL.

Nå, det gläder mig ofantligt. Det skulle genera mig mycket att stå i någon skef dager för henne.

KURMAN.

Fast ni knappast sett henne?

AXEL.

Jag har sett henne hvarenda dag — från mitt fönster. Hon brukar sitta på den där stora stenen hvarenda kväll.

KURMAN.

Offeraltaret, som hon kallar den. Gerda tror, att trollen ha släpat fram den en gång i den gråa forntiden. Man har en vacker utsikt därifrån.

AXEL (*leende*).

Inte så vacker som från mitt fönster.

KURMAN.

Tjufpojke där! Hör nu, om vi hade ett glas punsch här, skulle vi ta och lägga bort titlarna, eftersom vi nu ha blifvit ett slags medbrottslingar, men går det inte an att snusa brorskål?

AXEL.

Jo, tack, alla sätt ä' bra — i Upsala har jag till och med ätit brorskål i ost och bröd en natt i Taddishörnet — det var en sju, åtta glada laxar, som jag aldrig sett hvarken förr eller senare — och jag såg dem inte då heller för resten, ty det var kolmörkt. (*Tar en pris.*) Skål, farbror.

KURMAN.

Nej, pass! Jag heter Mats, jag! Skäms du inte, pojke, jag är ju bara fyrtyotvå år.

AXEL (*snusar*).

Nå, skål på dig då, Mats! (*De växla ett handslag.*) Och nu tänder jag en cigarr och slår mig ner någonstans i det gröna med mina filosofiska luntor — i dag har jag varit en riktig latmask, jag har en hel hop kvar af mitt beting för dagen. Adjö så länge! (*Nickar åt Kurman, tar sin bok på bordet och går till höger i fonden.*)

Scen 7.

KURMAN. Sedan MALLA och GERDA.

KURMAN (*knäpper förnöjd på snusdoslocket*).

Tusan till präktig pojke! — Den här historien skall riktigt pigga upp mig i sommarhettan.

Malla och Gerda komma hastigt från byggningen; Gerda bär en mindre grepkorg, som hon sätter på bordet.

MALLA.

Å, herre Gud, hvad jag har varit i för en dödsångest för dig, käraste Mats! Jag vänta' i hvar minut,

att han skulle rusa på dig med käppen, och då hade det varit mitt fel, för det var jag, som skicka' ut Stina med den. För resten, hvad biter en käpp på en vansinnig människa? Så'na ha ju ingen känsel, och krafter ha de som tio vanliga karlar.

GERDA.

Nå, hvad hade han att säga dig, pappa? Och hvad var det för ett brott han talade om?

KURMAN.

Inte talade han om något brott.

MALLA.

Jag hörde ju tydligt, hur han sa', att han var en stor brottsling — och Gud vet om det inte var mördare.

GERDA.

Ja, faster trodde bestämdt, att han skulle öfverfalla dig; jag hade all möda i världen att hindra henne från att klippa till bandage och repa charpi.

KURMAN.

Jaså, ni ha lyssnat! Till straff för det ska' ni inte få veta ett ord af alltsammans förrän om tre veckor, då Franck har rest. Seså, bed mig inte! Jag har för resten lofvat att inte röja hans hemlighet för någon. Men så mycket kan jag säga er, att alla edra farhågor ä' onödiga. Den stackars karlens vansinne är inte af den art, att det *kan* skada någon.

(Axel kommer tillbaka från höger med brinnande cigarr i munnen, utan att märkas af de öfriga; försvinner bakom den stora stenen, där han lägger sig ner.)

GERDA *(nedslagen)*.

Jaså, han var verkligen sinnessjuk ändå, det kunde jag inte förmå mig att tro.

MALLA.

Om *han* är sinnessjuk? Bindgalen är han, du måtte väl säg, huru han svängde med käppen.

KURMAN.

Ja, nu är det emellertid bäst att inte tänka på honom, utan låta honom sköta sig själf. Jag har lofvat, att han skall få stanna här till månadens slut, och det löftet tar jag inte tillbaka. — Jaha, nu skall jag gå ett slag utåt egorna. *(Till Malla.)* Du kan gärna ge mig ett glas saft inne i skafferiet att svalka mig med, så slipper jag vänta längre. *(Går mot vänster.)*

MALLA *(följer honom).*

Den som drar fram soffan för dörren i sitt rum i kväll, det är jag, det. Å, herre min Skapare, ett så'nt elände.

Scen 8.

GERDA. AXEL.

GERDA *(står en stund stilla och ser rätt framför sig, tycks därefter liksom vakna, går dröjande mot fonden, ser utåt höger, stiger långsamt upp på stenen och sätter sig där med ansiktet mot sjön och händerna knäppta om knät. Snart börja starka rökmoln virvla upp bakom stenen. Gerda blir orolig).*

Det var en besynnerlig lukt björkarna ha i dag! *(Rycker till, då hon får se röken, och blir alldeles förfärad, sitter som förstenad, reser sig sedan försiktigt och ämnar glida ned från sin plats, men då står Axel redan framför henne med mössan i ena handen och räcker henne leende den andra för att hjälpa henne ner.)*

AXEL.

Kanske jag får hjälpa fröken ner?

(Gerda drar sig undan högre upp på stenen och vänder bort ansiktet.)

AXEL.

Förlåt mig — skrämdde jag fröken Gerda? — *(Hon svarar icke.)* Är ni ond på mig?

GERDA.

Nej.

AXEL.

Det var pojkaktigt af mig att blossa med cigarren så där. Jag borde ha förstått, att ni skulle bli rädd —

GERDA.

Ja, jag såg verkligen inte, att herr Franck låg nedanför stenen, och —

AXEL.

Nej — och därför ville jag på något sätt göra mig bemärkt; annars kunde jag möjligen ha blifvit en ofrivillig åhörare till en monolog, och det ville jag inte.

GERDA.

Jag brukar inte tala högt för mig själf liksom — (*hejdar sig*).

AXEL.

Liksom jag brukar göra, menar ni. Hanebo är ett förtjusande ställe, men här måtte vara mycket tunna vägar. Tack vare dem har jag emellertid en och annan gång fått det nöjet att höra er sjunga — (*Sätter sig nederst på stenen, som där bildar ett trappsteglikt utsprång*).

GERDA (*förlägen*).

Har ni hört det? Hädanefter skall jag hålla mig tyst, då jag vet, att ni är inne.

AXEL.

Ack nej, sjung, fröken, sjung, det ber jag er riktigt om. Ni kan inte tro, hvad det vore för en välgärning mot en stackars olycklig som jag! Den, som är dömd att hela dagen bråka sin hjärna med den absoluta identiteten och mångfaldens utflöde ur enheten, behöfver nödvändigt höra riktigt påtagliga bevis på att lifvet ännu pulserar i friska slag omkring honom, för att han inte skall inbilla sig ha klättrat på abstraktionens skyhöga stegar direkt upp i Platons idévärld.

GERDA.

Ni talar så besynnerligt, så — — jag förstår er verkligen inte alls.

AXEL.

Är ni inte det ringaste fåfång, fröken Gerda?

GERDA.

Om ni vill vara snäll och släppa mig fram, jag kan väl inte stå här i evighet på stenen som en milstolpe.

AXEL.

Jaså, ni vill slippa undan att besvara min fråga?

GERDA.

Fastän den är litet närgången, skulle jag gärna besvara den, bara jag visste hvad ni menar med den.

AXEL.

Jag menar: tycker ni inte om att bli beundrad? Hvarför drar ni er alltid undan, då ni ser, att — — att jag gärna då och då vill fånga upp en skymt af ert täcka ansikte? Är ni verkligen inte fåfång? Det trodde jag, att alla fruntimmer voro. — Ser ni den där måsen? (*Pekar utåt sjön.*) Hon seglar af och an tätt utmed vattenytan och blir aldrig trött på att spegla sig. Jag slår vad om, att det är en hona.

GERDA.

Var så god och släpp mig fram!

AXEL.

Så vida det inte är en metafysisk hane, som fråssar i den tanken, att fenomenet är en upp- och nedvänd spegelbild i vattnet, en ofullkomlig uppfattning af idéen.

GERDA (*med gråten i halsen.*)

Släpp mig fram, säger jag!

AXEL (*reser sig upp och rücker henne handen, hon tar den ick, uten skyndar ned från stenen.*)

Så där ja, nu är ni ond, och så går ni in ifrån mig.

GERDA (*trotsigt*).

Nej, jag är inte ond och —

AXEL.

Och ni går inte in?

GERDA (*som förut*).

Nej, jag skall plocka hallon till kvällen. (*Går ner till bordet efter korgen.*)

AXEL.

Skall ni idka flit? Den som kunde göra det ändå.

GERDA (*som flyttat pallen fram till hallonbuskarna*).

Inte skall jag hindra er.

AXEL.

Får jag hjälpa er?

GERDA (*plockar hallon i korgen*).

Tack — men kan en af skapelsens herrar nedlåta sig till att plocka hallon?

AXEL (*börjar plocka ett och annat bär*).

Å, vi nedlåta oss ibland till det, som är ännu lägre. För resten är det ju ingen som ser mig — ty er räknar jag för ingen; ni är ju redan så ond på mig, så hos er har jag ingenting att förlora. — Flytta er hit, fröken Gerda, så sitter ni i skuggan! Jag skall nog plocka i solen, jag, som är så van att lida.

GERDA.

Hvarför skulle jag vara ond på er?

AXEL.

För att jag har oskärat offeraltaret med min cigarr-rök — ni är ju van att tänka helt andra rökoffer uppstiga därifrån — och för att jag inkräktade er favoritplats.

GERDA.

Hur vet ni att det är min faroritplats?

AXEL.

Ni sitter ju alltid där hvar kväll mellan sex och tre kvart till sju, det har jag väl sett.

GERDA.

Jaså, ni spionerar på mig?

AXEL.

Det är en rättighet, som man i alla tider haft mot sina fiender.

GERDA.

Sina fiender?

AXEL.

Ja, vore ni min vän, skulle ni visa er litet mera tillmötesgående än ni är.

GERDA.

Herr Franck har kanske hört, att det finns ett mellanstadium mellan vänskap och fiendskap.

AXEL.

Nej, hvilket då — kärlek?

GERDA.

Ånej, likgiltighet.

AXEL.

Ja, det är ju det jag säger — det är er likgiltighet, som gör mig förtviflad.

GERDA.

Men hvad vill ni då egentligen?

AXEL.

Jag vill se er, tala med er — om väder och vind, lika godt hvad. Jag är inackorderad i er familj, det är er skyldighet att göra min vistelse här så angenäm som möjligt. (*Stoppar ett hallon i munnen.*) Jag skall tala med er far om, att jag ledsnat på att äta inne på mitt rum. Jag har af naturen inga anlag för att tillbringa mitt lif som ett pelarhelgon i evig tystnad. Jag älskar Leibnitz' mo-

nader ända till vansinne, min beundran för Kants kategoriska imperativ gränsar till afguder, men högre än allt det där skattar jag ändå att se de förtjusande groparna i er kind och höra hur ni skrattar så där gladt och kvittrande — alldeles som sparfvarna, då de snatta körsbär i träden. (*Stoppar munnen full af bär.*)

GERDA.

Å propos snatta, så — — var det det där ni menade, då ni sa', att skapelsens herrar ibland nedlåta sig till det, som är — —

AXEL.

Nåja, den som kan tigga, lär sig snart att stjäla — och här har jag nu en lång stund stått och tiggat en ung flicka om hennes vänskap eller åtminstone litet vänlighet. Men ni är hjärtlös, fröken Kurman. Jag är säker om, att ni skulle skratta, om ni en dag finge höra, att jag fått ett system i orätt strupe och jämmerligen aflidit där inne i min kammare. (*Gerda reser sig upp och vill gå.*) Seså, nu ska' vi tala allvarsamt. Jag är litet bortskämd, litet närgången, litet — ja, ni ser nog, hurudan jag är. Men ni kan vara säker om, att jag skulle bli lik alla andra hyggliga och förnuftiga medborgare, om ni ville tillåta mig att njuta af ert sällskap ibland. Jag skall alldeles lägga bort att prata tok, om ni vill, fast det blir en stor uppoffring, jag skall bli ett riktigt mönster för en snäll och lydig gosse, bara jag får tala med er ibland och ni inte mera hotar mig med er ligkiltighet.

GERDA (*tankfullt*).

Och ni tror verkligen, att mitt sällskap skulle kunna vara af någon nytta för er?

AXEL.

Det är jag säker på. Försök bara! Står ni inte ut med mig — à la bonne heure! Då erkänner jag, att jag är obotlig.

GERDA (*drömmande*).

Obotlig —

AXEL.

Ni får till en början inte bli ond, om jag ibland af en händelse, en ren slump, möter er under edra promenader och pratar bort en stund för er. Och så skall ni lofva, att ingen annan än jag får hålla i edra garnhärfvor, då ni nystar upp dem — jag har en passion för att hålla i garnhärfvor. Lofvar ni mig det?

GERDA (*ser upp, som om hon fattat ett beslut*).

Ja, det lofvar jag.

AXEL.

Hurra! Och så tar ni mig i hand på, att ni vill vara min vän!

GERDA (*räcker honom handen*).

Ja — se här.

AXEL.

Tack! Å, hvad jag ångrar, att jag inte la' mig bakom den där stenen för åtta dar se'n! Men à propos, jag glömde visst mina Grundlinier kvar där — (*Går till stenen, tar upp boken*) riktigt! Och nu skall här pluggas! Nu har jag fått mig en sådan uppryckning, så nu skall det bestämdt gå dubbelt så bra att läsa! Au revoir, fröken Gerda! (*Går till vänster*.)

Gerda ser efter honom, smälter belåtet och återvänder till hallonbusken, där hon fortsätter att plocka.

Scen 9.

GERDA. MALLA. (*från vänster med en skorpkorg i handen*).
STINA (*med en bricka med saftkaraffin, glas och vatten*).

MALLA.

Jaså, är du där, Gerda? Tag och flytta bordet och stolarna hit under trädet — hjälp till du, Stina — jag vill inte sitta och dricka saft midtför den där galningens fönster.

GERDA (*flyttar bordet till stenen, Stina sätter brickan därpå, flyttar sedan stolarna efter och går.*)

Å, han är inte alls farlig. Jag har nyss talat med honom.

MALLA.

Är du också från förståndet, flicka? Nå, hurudan var han?

GERDA.

Å, jag tror, att jag skulle ha tyckt ganska bra om honom, om han inte hade talat litet oredigt ibland. Men — (*slår sig ner vid bordet*) man kunde nog försöka vänja den gunstig herrn af med att fantisera om enhetens skyhöga stege och mångfaldens utflöde ur identiteten. Annars var han mycket hygglig och treflig. (*Blandar till saft åt sig.*)

MALLA (*står med skorpkorgen i handen och ämnar just sätta ner den, då hon får se Axels fönster öppnas. Han röker och tittar uppåt himlen med armarna på fönsterbrüdet.*)

Tyst, där är han.

GERDA.

Ja, jag ser väl det.

MALLA (*hviskar*).

Jag undrar, om han skall börja tala för sig själf.

GERDA.

Än se'n? Vet du, han talade verkligen så utmärkt klokt och förståndigt nyss — emellanåt åtminstone —

AXEL (*säger högt och långsamt, liksom för att riktigt inpränta det i sitt minne.*)

Jag är, eller jag är jag, eller såsom handling, jag sätter sig själf — jag är icke icke-jag — eller såsom handling, jag sätter emot sig ett icke-jag — jag och icke-

jag bestämma hvarandra ömsesidigt, eller jag sätter i sig mot det delbara jaget ett delbart icke-jag — fan anamma den förbannade smörjan!

MALLA (*skriker förfärad till*).

Å, herre du store! — (*Tappar skorporkogen, så att alla skorporna trilla omkring scenen, och faller ner på stolen. Gerda slår förskräckt ihop händerna. Axel böjer sig ut, får se gruppen, förstår sammanhanget och brister i gapskratt, hvilket ännu mera ökar Mallas och Gerdas förfäran*).

Andra akten.

Samma dekoration som i den förra akten. Hängmattan är borttagen; i dess ställe äro klädstreck fastgjorda mellan träden, snedt öfver teatern och tvätt upphängd därpå. På den stora björken i fonden har ett stort G. blifvit inristadt.

Scen I.

MALLA och STINA (*sysselsatta med att ta ner tvättkläderna, som de lägga i en stor korgsäng*).

MALLA.

Ja, det må jag säga, aldrig har jag då sett ett så'nt rart torkväder midt i fruntimmersveckan.

STINA.

Nej, di gamla märkena håller inte streck nu för tiden. Inte vet jag, förstås, men Anders Petter i Vånga ä' liksom lite naturkunniger, och han säger, att d'ä' Andrées fel.

MALLA.

Hur så då?

STINA.

Jo, si han va' ju opp te nordpolen i somras och

då måtte han ha vatt sta å fingra på nå'n axel eller hvad d'ä' för maskinerier di har där oppe te ordenera väderleka me, å se'n dess så ä' hela natur'n alldeles vänstervriden. Om jag vore som kungen, så skulle jag skicka dit'en igen och säga te'n på skarpen, att han ä' så god och vrider't rätt igen. — Nå, ta mej dö'en, har han inte broderade skjortor också!

MALLA.

Hvem? Andréé?

STINA *(som tagit ner en skjorta från klädstreet)*.

Ånej, Francken, vet jag, våran inackordering. Titta ska' frun få si, han har inte annat än brudgumsskjortor! Han måtte fälle vara någe ovåligt rik!

MALLA.

Jo, det kan du lita på, Stina. När jag var inne i Upsala i går, hörde jag talas så mycket om honom hos hans värdinna, som han bor hos under terminerna.

STINA.

Kors, känner frun henne?

MALLA.

Nej, jag slog upp honom i studentkatalogen, kan du väl begripa, och så gick jag dit för att liksom höra mig lite för, hurudan han brukar vara i hvardagslag.

STINA.

Nå, aldrig kunde jag tro, att frun var så knifvig å' sej! Nå, hva' sa' di om'en, odjure'?

MALLA.

Det var en mycket fin gammal fröken han bodde hos, och hon blef mycket förvånad, då jag antydde något om att han inte var riktig här — *(pekar på pannan)* kan du tänka dig, Stina, hon hade inte märkt något alls!

STINA *(står och hör på med en skjorta i hvardera handen)*.

Nå, det var då ett blindstyre!

MALLA.

Hon trodde, att det bara var för läsningens skull som han inkvarterat sig på landet. För resten talade hon bara godt om honom. Han är son till en stenrik grosshandlare i Sundsvall och enda barnet. Det är inte meningen att han skall bli läskarl, utan när han har tagit sin examen, skall han gå in i faderns affär. Och 300,000 har han att vänta efter en moster.

STINA.

Nej, har man hört. D'ä' fälle mycke pengar de'? Tänk, en så'n skada att han inte ska' vara riktig, annars kunde vi ju ta'n te' måg.

MALLA (*småler*).

Jaså, du tycker det, Stina?

STINA.

Ja, och vet frun, om inte han är pin kär i fröken Gerda, så vill jag inte vara skapt efter Guds beläte. I fjorton dars ti' har han följt efter'na som en skugge, och komma när en komma vill, så alltid sitter di oppkartade på den där stora sten och tisslar och tasslar.

MALLA (*suckar*).

Ja, kära Stina, jag har nog sett det, men ungdomen är nu så öfverdådig så. För alla de gånger jag har tiggat och bedt Gerda att vara försiktig och undvika honom! Hvem vet? En vacker dag kan han ju få ett anfall. När jag vet, att de sitta här ute på stenen, har jag ingen ro inne i köket, jag gör allt hvad galet är.

STINA.

Som i går kväll, då frun hällde äggulorna i disk-ämbaret och la skalena i gröten, hi hi hi.

MALLA.

Ja, jag hade just nyss läst i Samuels första bok, hur Saul i sitt vansinne gjorde ett attentat mot Davids lif. Jag begriper inte hur det kommer sig, men det där kapitlet faller alltid opp, när jag vill läsa min bibel nu för tiden.

STINA.

Ja, jag talar då aldrig ve' karln.

MALLA.

Inte jag heller; mina knän darra bara jag får se honom.

STINA.

Tänk, frun, lagårdskarln säger, att det brinner ljus i hans fönster ända till fyra om mornarna.

MALLA.

Han törs väl inte sofva i mörkret.

STINA.

Han kanske är rädd för rå.

MALLA.

Nej, men Saulsandan har kanske mera makt med honom, då det är mörkt.

STINA.

Ja, den kan då komma på'n midt på ljusa dagen också. Jag minns i förgår, jag, när jag kom in och skulle duka hos'en; han låg på soffan och läste i en bok och bara mumla' och mumla' — inte va' de' katjesen, för den ä ju lång och smal, och inte testamentet heller, för de' ä' mycke' tjockare, men någe Guss ol va' de', för den äviga osaligheten var det fråga om, det hörde jag då. Bäst jag stog där i min oskuld och titta efter, om det fanns någe kvar i senapsburken, for han opp som en arg tjur och svor te en matare och dängde boka i vägga, så bla'na rök om'et.

MALLA.

Nå, då blef du väl rädd?

STINA.

Om jag blef rädd? Jo, de' kan frun sätta sej på. Jag rusa' på dörrn, som jag hade haft eld i håret och se'n tordes jag inte gå in på hela da'n. Maten skjutsa jag in te'n genom öppna fönstret, och på kvälln var det

stall-Johan, som fick gå in och bädda. De' blef allt där-
 efter, kan jag tänka mej, och den natten låg han bestämdt
 så illa, så han fick en försmak af den äviga osaligheten.

MALLA (*som slutat ta ner kläderna*).

Så där ja, nu ha vi fått det här ifrån oss. Nu ska'
 vi bara ta ner streckena. (*Går till fonden och löser ner strecket,
 som är fastgjordt där; Stina arbetar med knutarna om trüdet nere
 vid avantscenen*).

STINA.

Dä' va' dö'en så frun har draji' te' ovåligt. Jag
 tycker just inte, att jag har mjölkfingrar, men —

MALLA (*som slutat sitt göra*).

Jag skall hjälpa dig, jag.

STINA.

Jo, ta i då. Den här knuten få vi allt skära å.

MALLA.

Och fördärfva hela strecket? Ånej, pass för det.
 (*bänder på knuten*.)

STINA.

Usch då, frun blir alldeles blå i syna. Nej, vi får
 allt kapa.

MALLA.

Gå in efter stora slaktknifven då.

STINA.

Slaktknifven? Den slarfva' ju frun bort i förriga
 vickan, vet jag.

MALLA (*generad*).

Slarfva' jag bort? De' kan ju lika gärna vara du
 som —

STINA.

Nej, så slut de' va! De' va frun, som hade'n sist;
 se'n frun spänta stickor mä'n härom da'n, har jag inte,
 sett skafte' å'n en gång. Ånej, rätt ska' vara rätt, och
 om frun säger aldri' de', så ä' de' ändå ho', som haft bort'en.

MALLA.

Ja, kära Stina, det kan väl hända — jag var dum, som inte köpte en ny, då jag ändå var inne i Upsala i går.

STINA.

Ja, visst var frun dum. (*Ser åt höger*). Där kommer Francken, kanske vi ska be honom hjälpa oss. Galningar ska' ju vara så starka, säger frun.

MALLA.

Nej, då får det hellre vara. (*Slipper repet*). Men hvad ser jag? Gerda är med honom! Den olycksaliga flickan! Att hon kan våga sig ut i skogen ensam med en sådan där kannibal!

STINA (*mysande*).

Hon håller honom under armen.

MALLA (*förskräckt*).

Herre du store, man skall få se, att han har miss-handlat henne, så hon inte kan gå själf!

STINA.

Nej, vars, nu släppte hon honom.

MALLA.

Det här går för långt. Jag är tvungen att tala ett allvarsamt ord med Gerda. Gå in du med kläderna; jag kommer strax efter.

STINA.

Jaha. (*För sig*). Då tar jag mej en tår kaffe så länge. (*Går med klädkorgen till vänster*).

Scen 2.

MALLA. GERDA. AXEL. (*De bägge senare komma in från höger i fonden, Gerda bär en stor bukett af näckrosor och en af förgät-mig-ej.*)

AXEL (*tar af sig mössan*).

God morgon, faster Malla — ack, förlåt, jag är så van att höra fröken Gerda kalla er så, att det halkade

öfver mina läppar mot min vilja — jag ber tusen gånger om ursäkt.

MALLA (*litet förskräckt, men på samma gång smickrad*).

Skadar inte. — Får jag säga dig ett par ord, Gerda lilla?

GERDA (*upprymd*).

Å, du kan aldrig tro en rådan förtjusande promenad vi ha gjort! Ända bort till Kummelberget. Det är så härligt väder i dag, så man vill bara sjunga och skratta. Och se hvad jag har med mig hem! Näckrosor, faster! Det växte fullt i stranden.

MALLA (*orolig*).

Ni ha väl inte varit ute på sjön?

GERDA.

Jo, vi lånade en ökstock hos fiskarns, och herr Franck rodde mig ut en bit. Å, du skulle ha varit med, faster.

MALLA.

Gud bevara mig! (*sakta till Gerda*) Kom hit, så får jag tala med dig litet. (*Gerda kommer nånåt scenen, Axel stannar uppe vid stenen och ser utåt sjön*). Tycker du det är mänskligt att drifva omkring så där i skog och mark med en dåre! Och till på köpet ge sig ut på sjön med honom! Han kunde ju ha vickat omkull båten eller kastat dig i!

GERDA.

Kommer nu faster med det där dumma pratet igen. Herr Franck vickar inte alls omkull några båtar, han ror som en hel karl. Och i dag har han just en af sina allra bästa dagar, han har inte talt ett enda oredigt ord — och det har han inte gjort på länge för resten.

MALLA (*sakta*).

Det kan så vara, det, men om du inte vill att jag skall dö på fläcken af hjärtslag, så låter du bli så'na där promenader hädanefter.

GERDA.

Jag kunde inte hjälpa det, faster, jag mötte herr Franck ute i skogen.

MALLA.

Ja, emellertid har jag lofvat Vår Herre att hjälpa honom med att vara de därars förmyndare. Då jag var inne i Upsala i går, köpte jag en liten pistol för din räkning. Den skall du stoppa i fickan (*tar upp den ur fickan och vill smyga den till henne, men ser först efter att inte Axel ser det*) — och ständigt bära på dig.

GERDA.

Är den laddad?

MALLA.

Hvad tänker du då? Tror du jag skulle våga ta i en laddad pistol?

GERDA.

Hvad skall jag då med den till? En oladdad pistol — inte är det något vapen.

MALLA.

Men ta den i alla fall — för min skull.

GEKDA.

Nå ja .. (*tar den, för sig*). Jag skall be herr Franck att han lär mig skjuta till måls, det har jag länge svärmat för.

Malla har gått uppåt scenen för att gå in; då hon ämnar smyga sig förbi Axel, vänder denne sig om och häjdar henne med frågan:

AXEL (*mycket artigt*).

Hur står det till i dag efter kalaset i går?

MALLA (*litet förskräckt*).

Jo, jag tackar — ganska bra —

AXEL.

Fröken Gerda har talat om för mig, att ni lider af en svår fettbildning på hjärtat. Ni borde vara försiktig,

fru Ström, och inte utsätta er för nattvak så ofta som ni gjort i den här veckan.

MALLA (*smickrad*).

Nå, det må jag säga, jag väntade verkligen inte, att herr Franck skulle bry sig om att fråga efter mitt hjärtlidande -- det är jag minsann inte van vid att någon gör här i huset.

GERDA (*småler*).

Där fick jag.

AXEL.

Å, jag vet nog, att sådana åkommer inte ä' att leka med. Min moster, statsrådinnan Lejonram, har också fettbildning på hjärtat.

MALLA (*närmar sig honom, lifligt intresserad*).

Jaså, har hon det? En statsrådinna? Kors, inte visste jag, att min sjukdom var så förnäm.

AXEL.

Den? Det är den mest aristokratiska af alla sjukdomar, vet inte faster Malla -- å, förlåt, nu igen! Ja, vet ni, det blir ingen annan råd än att ni tillåter mig få säga faster Malla, annars gör jag det ändå!

MALLA (*alldeles förtjust, räcker honom handen*).

Ack ja, gör det -- så hjärtans gärna får ni det -- (*kommer ihåg sig och blir förskräckt, då han trycker hennes hand*). Nej, nu får jag lof att gå in till mina sysslor. (*I förbifarten sakta till Gerda*.) Du har rätt, det måtte vara en af hans allra bästa dagar -- gossen är ju riktigt rar! (*Ut till vänster*.)

Scen 3.

GERDA. AXEL.

GERDA (*skrattar*).

Ni är då en riktig trollkarl!

AXEL.

Ja, ser ni, jag har i alla tider varit omotståndlig för gamla gummor. Jag skall väl ha något till ersättning för att unga flickor aldrig bry sig om mig.

GERDA (*slår sig ned vid bordet och börjar ordna de bägge buketterna till en enda*.)

Nå, det lär väl inte göra er någon sorg.

AXEL.

Hur så?

GERDA.

Ni är ju rädd för fruntimmer.

AXEL.

Är jag? Hvar har ni fått det ifrån? Ah, nu förstår jag — ha ha ha! Ja, när jag kom hit för tre veckor se'n, var jag verkligen litet skygg för fruntimmer, men det har alldeles gått öfver på den sista tiden. Och det har jag er att tacka för. Å, ni vet inte hvad ni har varit för mig under den här tiden. (*Går till björken i fonden, tar upp sin pennknif och börjar rista in ett stort A i stammen, ett litet stycke ifrån G't*.)

GERDA.

Det skulle glädja mig mycket, om jag lyckats — — försona litet af min oartighet i början. (*Vänder sig om.*) Hvad gör ni? Fick ni inte G't färdigt i går?

AXEL.

Jo, men nu håller jag på med ett A.

GERDA (*ifrigt*).

Nej, för allt i världen, hvad skall det tjäna till?

AXEL.

Ni tror kanske det skall betyda Axel? Ånej, så näsvis är jag inte. Gerda och Axel alldeles bredvid hvarandra, det skulle ju se ut som ett förlofningskort.

GERDA (*böjer sig förlägen öfver blom-
morna, han fixerar henne.*)

AXEL.

Nej, bevars, A är ju slutbokstafven i ert namn — G, A, det betyder Gerda — isynnerhet om jag sätter ett bindestreck emellan. Och gör jag det, så kan ni väl förstå, att inte A kan betyda Axel — mellan Gerda och Axel kan väl inte få finnas något bindetecken, eller hur, fröken Gerda?

Gerda flyttar stolen, så att hon riktigt vänder honom ryggen.

AXEL (*täljer fortfarande.*)

När jag har rest om åtta dar och aldrig kommer igen, då kan A få betyda Axel, och då blir bindestrecket ett minus. Gerda minus Axel. Å, den som kunde räkna ut det subtraktionstalet ändå. (*A't är färdigt och äfven bindestrecket.*) Ser ni nu — så ser det ut — (*närmar sig henne*) om ni vore riktigt snäll och om ni höll det minsta af mig, så skulle ni säga mig, att Gerda minus Axel står —

GERDA (*ser upp, skalkuktigt, försöker
dölja sin sinnesrörelse.*)

Står noll kvar kanske?

AXEL.

Nej, så mycket begär jag inte. Ni är stygg, fröken Gerda. — Vill ni inte ge mig en förgät-mig-ej?

GERDA.

Hvad skall ni med den till? Jag har så ondt om dem — vill ni inte ha en näckros i stället?

AXEL.

Nej tack, den är för stel — och duger inte att pressa. Jaså, ni vill inte ge mig så mycket som en enda liten blomma? Hur många lass hö var det er far fick in i förra veckan?

GERDA (*häpen öfver oredan i hans
tankegång.*)

Hundratjugu, tror jag.

AXEL.

Näväl, om jag hade hundratjugu lass förgät-mig-er, så skulle ni få dem allesammans till afskedsgåfva af mig, när jag reser.

GERDA (*småler*).

Tack, det var mycket vänligt, men då finge visst pappa bygga till sin loge för min räkning. — Jag begriper inte, att ni alltjämt tänker på er resa, det är ju långt dit än.

AXEL.

Är det långt dit? Å, ni kan inte tro, så det skär mig i hjärtat att höra er tala så — (*sätter sig på den andra stolen, stöder armarna mot bordet och ser på henne*). Har ni någonsin varit kär, fröken Gerda?

GERDA.

Nej, inte det jag kan påminna mig. Än ni då?

AXEL.

Åja, så där cirka åtta à tio gånger, jag vet inte så noga. Vet ni, hur jag bär mig åt när jag är kär?

GERDA.

Nej, och det behöfver ni inte tala om heller. Det intresserar mig just inte.

AXEL.

Det gör ingenting, jag talar om det ändå. Jo, när jag är kär, så får jag en afgjord motvilja för att läsa filosofi, jag vill bara ränna omkring i skog och mark med min tillbedda, ro i ökstock med henne, rista in mina initialer i närheten af hennes och äta upp de hallon hon plockar af till kvällsmaten.

GERDA (*håller för öronen*).

Jag *vill* inte veta edra hemligheter, har jag ju sagt.

AXEL (*butar sig tillbaka i stolen*).

Men så där barnsligt skall jag inte bära mig åt hädanefter. Det är märkvärdigt hvad man kan förändras

fort. Inte tänkte jag för fjorton dar se'n att jag i dag skulle sitta på den här stolen och tänka hvad jag nu tänker.

GERDA.

Hvad tänker ni då på?

AXEL.

Att lifvet ändå är en rätt allvarsam sak, fröken Gerda.

GERDA.

Det kommer sig däraf, att ni aldrig varit på landet förr. Sådana tankar får man i skogen och vid sjöstranden.

AXEL (*lutar sig fr. m.*).

Har ni haft sådana tankar också? Ni har kanske haft dem lika länge som jag, när allting kommer omkring? -- Har ni godt minne, fröken Gerda?

GERDA.

Det beror alldeles på — hvad som intresserar mig minns jag nog, men hvad som inte ligger mig det ringaste om hjärtat glömmar jag genast.

AXEL.

Hur många dagar skall ni minnas mig?

GERDA (*yttelst förlägen, reser sig upp*).

Så ja, nu är min bukett färdig!

AXEL (*reser sig i fven, ser harmsat på Gerda, går mot fonden, pekar utåt sjön och säger i förtrytsam ton till Gerda*).

Ser ni den där fiskmäsen, som seglar ensam och inbunden där borta och inte vill svara, fast hanen lockar? Nu har jag fått alldeles klart för mig, att det är en hona.

Scen 4.

De förra. KURMAN (*från vänster*).

KURMAN (*med ett bref i handen*).

Hallo! Finns någon herr Axel Franck här i vikarna? Mjölkbudet hade med sig post hem från stationen, och här är ett bref till unga herrn.

AXEL (*tar det*).

Tack. (*ser på utanskriften*). Från Herman!

KURMAN.

Genera dig inte för oss — läs det, du. (*till Gerda*.)
Faster frågade efter dig nyss.

GERDA (*hviskar*).

Pappa, jag är tvungen att tala med dig sedan.

KURMAN.

Jag väntar dig härute; passa på, när Axel gått in till sig.

Gerda går, med en blick på Axel, in till vänster.

Scen 5.

AXEL. KURMAN.

AXEL (*som läst brefvet*).

I morgon! Å, det är förfärligt!

KURMAN.

Hvad nu då? Roar din Anonymus sig med att skriva jobsposter?

AXEL.

Ja, det var inte ett bref, det här — det var en åskvigg!

KURMAN.

Ah seså, vigg bruka inte herrar Upsalastudenter vara rädda för. Kvikna till nu och stå inte så där som en saltstod.

AXEL.

Nej, hör du, bror Mats, du kvicknar själf till alldeles för oförsiktigt. Skämta inte med mig nu; om du visste hvad Herman skrifver!

KURMAN.

Nej, hur skall jag kunna veta det?

AXEL.

Han har händelsevis fått veta, att professorn i filosofi reser bort i den här veckan för att inte komma tillbaka förr än examensperioden börjar, och för att mitt öde skulle hinna bli afgjort, gick han i går upp och anmälde mig till tentamen — jag har fått den utsatt till i morgon klockan elfva.

KURMAN.

Nå, då skall jag genast säga till om försättning, så du hinner komma in till staden med aftontåget. Och så tenterar du i morgon och kommer hit ut igen på tretåget med ett pinfärskt approbatur och två buteljer champagne af bästa sorten, som jag bjuder på i morgon kväll där uppe på offerstenen.

AXEL.

Är du tokig, människa? Jag kan ju inte ett enda blankt ord.

KURMAN.

Du pratar. Du har ju pluggat halfva dagarna och hela nätterna i tre veckors tid — förutom att du ju kunde alltihop förut, innan du kom hit — nog måtte du vara fullmatad.

AXEL.

Ja, men nu har det runnit ut alltihop! Om du i denna stund ber mig definiera *själfmedvetande*, så kan jag inte svara ett ord.

KURMAN.

Nej, det tror fan — hvem kan det, tror du? Seså,

ruska upp dig nu, det går nog med glans, skall du få se. Mitt moraliska understöd har du, det är allt hvad jag kan ge.

AXEL.

Och just nu till — att det skulle komma just nu, då jag är så orolig och bragt ur jänvikten — om det åtminstone hade dröjt några dagar, tills jag hade kommit på det klara med det andra — det som är tusen gånger viktigare än all världens filosofi, både teoretisk och praktisk!

KURMAN.

Hvad är det nu då, som sätter åt dig?

AXEL.

Vill du ha mig till måg, Mats?

KURMAN.

Jaså, är det där skon klämmer?

AXEL.

Nå, hvad svarar du?

KURMAN.

Jag svarar, att jag naturligtvis inte alls har någonting emot den saken. En annan pappa skulle kanske säga; att unga herrn finge komma tillbaka då han blifvit torr — ja, d. v. s. *torrare* bakom örat, men jag har ingen rättighet att svara så, jag som själf gifte mig då jag var en halftorr spoling på tjugutre år.

AXEL.

Du tycks inte alls bli förvånad öfver mitt anbud?

KURMAN.

Nej, jag har i flera dar sett att det var i antågande. Du kan minsann inte förstålla dig. Nå, hvad säger Gerda?

AXEL.

Ja, se det är just olyckan! Hon säger ingenting!

KURMAN.

Säger hon ingenting! Har du inte frågat henne rent ut?

AXEL.

Hur skulle jag kunna göra det, då hon inte har gifvit mig ett enda bevis på att hon bryr sig om mig? Att hon inte har något emot mitt sällskap och gärna hör på, när jag pratar tok, det kan ju inte behöfva betyda någonting. Och du kan väl förstå, att om jag frågar henne och hon svarar nej, så är jag tvungen att fara härifrån hals öfver hufvud. Jag har gifvit henne tusen tillfällen att visa mig något litet prof på varmare intresse, men hon är skygg som en fågel och när jag tror mig bara behöfva sträcka ut handen för att fånga henne, är hon redan långt, långt borta. Å, det är så man kan bli förtviflad! Men nu skall det bli slut på det här!

KURMAN.

Ja, det är rätt.

AXEL.

Innan jag reser till station i kväll skall allting vara klart. Jag kan inte tentera med en sådan ovisshet och oro inombords — jag skulle vara stormkuggad inom tio minuter! Nej, det må bära eller brista, men jag vill åtminstone veta mitt öde, och blir det nej, så ha ni sett mig för sista gången.

KURMAN.

I den här veckan, ja.

AXEL.

I det här lifvet.

KURMAN.

Jaså, du kastar dig in på banan i kväll och låter lokomotivet gå öfver dig?

AXEL.

Nej, jag kastar mig in på den merkantila banan och gräfver ner mig i siffror ända upp öfver öronen på

min fars kontor hemma i Sundsvall. Och jag vet nog hur det kommer att gå. Om några år är jag gift med någon af mina kusiner där uppe — de falka efter mig alla tre — och slumpen får afgöra, om det blir med den rödhåriga, den plattnästa eller den harmynta. Och då är det ditt fel alltihop.

KURMAN.

Är det mitt fel? Rår jag för, att Gerda inte —

AXEL.

Ja, det gör du, det var du som ville, att hon fortfarande skulle gå och tro, att jag var mindre vetande. Å, jag tror väl, att jag verkligen *var* tokig; då jag kunde gå in på någonting så vanvettigt! Om jag också hade varit skön som en gud och omotståndlig som en löjtnant vid hästgardet, hur kan du tänka dig, att en ung flicka skall falla på den idén att skänka bort sitt lilla hjärta till en fåne, som bara skulle kasta boll med det och handtera det hårdhänt på allt sätt?

(Malla med en korg på armen går öfver scenen ut till höger.)

KURMAN.

Ja, det var kanske litet dumt, att vi inte ha slutat upp med det där tjufpojkestrecket litet förr. Men efter det är mitt fel, så är det också min skyldighet att försöka rädda hvad som räddas kan. Jag skall genast tala med Gerda, berätta hela sammanhanget för henne och rekognoscera terrängen. Hon har för resten själf bedt att få tala med mig och kommer strax hit ut. Gå undan, du, så länge; har hon något tycke för dig, så skall jag snart komma underfund med det, och då —

AXEL.

Då friar du för mig, men inte annars, hör du det? En korg i dag och en kuggning i morgon, det är för mycket på en gång.

KURMAN.

Var lugn, du — »den största diskretion utlofvas», som det brukar stå i giftermålsannonserna. Håll dig i närheten; jag skall ropa på dig, när du får komma.

AXEL.

Å, det blir en förfärlig stund — tiotusen gånger värre än att tentera filosofi i morgon. Om jag ändå hade någonting att sysselsätta tankarna med under tiden.

KURMAN.

Du kan ju prata med Malla, hon står där borta i jordgubbslandet, ser jag. (*Pekar utåt höger.*) Passa på och tala om för henne, hur det egentligen hänger ihop med det anonyma brevet och din s. k. sinnessjukdom.

AXEL.

Det var en god idé. Och när du ropar —

KURMAN.

Så betyder det: kom och tag emot svaret af Gerda själf. Seså, försök och var lugn nu och skräm inte slag på Malla i jordgubbslandet. Adjö med dig så länge!

AXEL.

Gör hvad du kan — och om du lyckas, lofvar jag att bli en måg, som ingen har sett maken till på den här sidan ekvatorn! (*Skyn dar ut.*)

Scen 6.

KURMAN, sedan GERDA.

KURMAN (*går ett slag funderande af och an, ser åt byggningen, får se Gerda, som dröjande närmar sig.*)

Jag kunde väl tro, jag, att hon inte var långt borta.

GERDA.

Har han gått?

KURMAN.

Ja, det ser du ju. Kom hit nu och slå dig ner så får jag höra hvad det var min lilla flicka ville mig? (*De sätta sig.*)

GERDA.

Jag ville så gärna resa bort på en tid.

KURMAN.

Hvad nu då? Trifs du inte hemma?

GERDA.

Ack jo visst, så du kan tala! Men Emy Stålhammar har bedt mig komma och vara en 8—14 dar hos henne på Björksäter, och det passade så bra just nu. Får jag resa i morgon?

KURMAN.

Nej, i morgon passar det inte för hästarna. Då skall jag hämta Franck vid stationen. Han far till Upsala i kväll.

GERDA.

Jaså. — Kanske jag kunde fara med mjölkhästen, pappa?

KURMAN.

Tycker du det? Gamla Pärla orkar visst inte gå två och en half mil. Är det så angeläget att du kommer i väg?

GERDA.

Ja, det är alldeles rysligt angeläget — å, om du visste, pappa! Jag *kan* inte vara här — jag måste bort!

KURMAN (*småleende*).

Är det för Francks skull?

GERDA (*halfhögt*).

Ja, det är det.

KURMAN.

Har han varit ovänlig mot dig?

GERDA.

Tvärtom, han är alldeles för vänlig. Då begriper du väl?

KURMAN.

Nej, arabiska är inte min specialitet.

GERDA.

Nå, då skall jag tala svenska. — Om jag inte genast reser bort, så — — friar han till mig.

KURMAN.

Nå, det vore väl ingen så stor olycka.

GERDA.

Men pappa då! Jag tror det är med dig som det har varit med mig den sista tiden — du har visst alldeles glömt bort, att herr Franck inte är som andra människor.

KURMAN.

Jaså, men om han vore som andra människor, då vore det inte något hinder i vägen?

GERDA.

Det har jag inte sagt.

KURMAN.

Nej, men hvad har du tänkt?

GERDA (*ifrigt*).

Det är inte fråga om det nu. Det är ju olyckligtvis ett faktum, att herr Franck *är* litet abnorm, fast jag då sannerligen inte kan begripa, hvori det består — och en sådan svärson lär du inte vilja ha, lika litet som jag vill ha en sådan man.

KURMAN.

Jaså, du är således inte det minsta kär i honom?

GERDA.

Nej, visst inte. Hur kan du tro det? Är det för att jag sällskapat så mycket med honom på den sista tiden? Ser du, det var bara därför att jag trodde — — ja, skratta inte åt mig nu, spektakelmakare där! Jag tänkte, att jag möjligen skulle kunna utöfva ett hälsosamt inflytande på honom — det sa' han själf.

KURMAN.

Jaså, det var bara ett barmhärtighetsverk. Så att — — om han hade varit en 20 - 30 år äldre än han är eller haft sura ögon och talat i näsan, så hade du ändå suttit lika troget på stenen där med honom?

GERDA.

Usch, hvad du är stygg, pappa. Förstår du inte, att det bara är medlidande alltigenom — — och det är af medlidande, som jag nu vill resa också. Om han friar, *måste* jag ju svara nej, och hvem vet, om inte hans sinnessjukdom då kan bryta ut, fast den nu tycks vara så alldeles öfvervunnen? Det vill inte jag ha på mitt samvete.

KURMAN (*skälmaktigt*).

Och — — kär i honom är du inte? Inte så mycket som så en gång? (*Mäter ut på sitt lillfinger*)

GERDA (*otåligt*).

Nej, har jag ju sagt!

KURMAN.

Är du kär? Första — andra — tredje gången —

GERDA.

Nej, nej, nej! (*Kastar sig ner med hufvudet mot bordet och brister i gråt.*) Fy, hvad du är stygg, pappa!

KURMAN.

Seså, inte skall stora flickan gråta! Jag skall tala om en saga för dig, så blir du nog glad igen.

GERDA.

Jag blir aldrig glad mer i hela mitt lif — aldrig, aldrig!

KURMAN.

Åjo, jag försöker väl på med min saga ändå. Jag har diktat den själf.

GERDA.

Du kan prata hvad du vill, jag hör inte på dig. (*Vänder honom ryggen.*)

KURMAN.

Ja, slutet har jag inte kunnat hitta på än, det måste du hjälpa mig med.

GERDA.

Jag är ingen blåstrumpa. (*Vill stiga upp och gå, Kurman håller henne kvar.*)

KURMAN.

Nej, sitt stilla — den är helt kort. Det var en gång —

GERDA.

— en elak far, som hade en olycklig dotter.

KURMAN.

Nej, det var en gång en glad student, som hade inackorderat sig på landet för att läsa. Han hade haft tur att komma till en hygglig familj, där isynnerhet husfadern utmärkte sig för en lika lysande intellektuell begåfning som sällspordt utmärkta egenskaper å karaktärens vägnar —

GERDA.

Ja, hoppa öfver det där.

KURMAN.

Hoppa öfver det bästa i hela historien? — Å karaktärens vägnar var det, ja. — Olyckligtvis hade denne älskvärde och i allo förträfflige man en dotter, som brådades alldeles för litet på honom. Hon var en intrikat liten satunge, som lade ut sina nät för alla karlar, fast hon ej ännu lyckats fånga någon, och därtill hade hon den svagheten att alltid ha oordentligt i sina byrålådor —

GERDA (*harmset*).

Det var en afskyvärd osanning!

KURMAN.

Osanning? Hvad vet du om den saken? Vill du ingripa i den diktande fantasiens frihet? Håll du inne med dina anmärkningar, tills jag ber om dem. — Nå,

den unge mannen, som vi vilja kalla t. ex. — — Axel, hade en god vän i Upsala vid namn Anonymus. Denne hade troligen hört talas om, att den koketta dottern aldrig lät någon ungherre vara i fred —

GERDA.

Pappa, jag blir ond!

KURMAN.

Eller också hade Axel i sin naivitet råkat skriva någonting fördelaktigt om henne i ett bref, nog af, Anonymus blef rädd, att Axel skulle gå stad och bli kär i den unga damen och därigenom bli hindrad från att sköta sina studier, och i hans tjufpojks hjärna upprann då den vilda idéen att sätta sig ner och skriva ett anonymt bref till den utomordentligt framstående landtbrukaren och kommunal mannen, hvori han omtalade, att hans vän var litet vriden.

GERDA.

Och det var inte sant?!

KURMAN.

Axel, som samtidigt per posto underrättades om skålmstycket, var nog ridderlig att genast vilja upplysa husets damer om rätta förhållandet, men — —

GERDA (*springer upp och kastar sig om faderns hals*).

Pappa, pappa, o, hvad jag är glad!

KURMAN.

Ser du det, min unge lilla! Man skall aldrig säga aldrig! Jag visste nog, att min saga skulle intressera dig.

GERDA.

Och slutet, pappa — slutet?

KURMAN.

Ja, det har jag som sagdt inte färdigt än. Jag har bara kommit så långt, att Axel är kär i den koketta flickan, hon gör sig rar, han vet inte hvad han skall tro, ber

fadern fria — och så går han ut i jordgubbslandet och väntar på svar. Men hvad skall jag låta henne ge honom för svar? Det får du lof att hitta på åt mig, sådant där förstå fruntimmer sig bättre på. Du kan ju be Franck hjälpa dig. Skall jag ropa hit honom? Där kommer han just med faster Malla under armen. Kors, så såta vänner de ha blifvit i en hast! (*Viftar utåt*).

GERDA.

Tack för sagan, pappa! Får jag ge dig en kyss för den? (*Kysser honom.*) Och här har du en på köpet för att du är den snällaste pappa på jorden! — Ja, nu må han komma! (*Tar sig för bröstet, andas ut, går sedan upp till fonden, stiger långsamt uppför stenen och sätter sig högst upp på den.*)

KURMAN (*ropar*).

Axel! Hitåt!

Scen 7.

DE FÖRRA. AXEL och MALLA (*från höger*).

MALLA.

Tack, nu skall Axel inte bogsera den här gamla skutan längre — (*släpper honom*) om någon hade sagt mig i morse, att jag skulle komma att gå arm i arm med Axel före kvällen, så hade jag inte trott det för aldrig det. Tänk, Mats, att han inte — —

KURMAN.

Ja, jag vet, jag vet. (*För Axel åt sidan.*) Allt är klart. Jag har talat om hela historien och fört fram din fråga.

AXEL.

Och svaret?

KURMAN.

Det får du hämta där. (*Pekar på stenen, för Malla med sig ner till avantscenen, där hon ifrigt pratar med honom och ej märker hvad som försiggår.*)

AXEL (*nedanföör stenen*).

Ni visste, att jag skulle komma, fröken Gerda. Ni

vet också hvad jag nu väntar på och ändå leker ni kurra gömma med mig. Är ni ensam ond på mig, då till och med faster Malla har gifvit mig sin förlåtelse? Eller tror ni kanske ännu, att jag inte är vid mina sinnen?

GERDA.

Jag leker inte kurra gömma, jag leker prinsessan på glasberget.

AXEL (*kastar mössan högt i luften*).

Hurra! (*Tar sats, svingar sig upp på stenen och kommer ner på knä midt för Gerda.*) Har jag nu vunnit prinsessan?

GERDA.

Jag måste väl säga ja, antingen jag vill eller inte! *Reser sig och lägger armarna om hans hals, omfamning.*

MALLA (*vänder sig om*).

Nå, Herre du store, hvad är det för en tableau vivant, som förevisas på stenen där borta?

KURMAN.

Det är bara slutscenen i en novell, som de där båda ungdomarna och jag ha satt ihop.

MALLA.

Han har friat! (*Skyndar mot fonden.*) Den rara gossen! *De båda unga stiga ner från stenen.* Kom, Gerda, så jag får ta dig i famn! (*Omfamnar henne.*) Ja, dig också, Axel — nu är jag inte rädd för dig längre — (*omfamnar honom*) och det har jag då för resten aldrig varit.

AXEL.

Jaså, verkligen inte?

MALLA.

Nej, tror du jag är så barnslig? Jag har bara låtsat vara rädd för att skrämma upp Gerda litet och få henne att hålla sig ifrån dig litet mera — jag ville inte att hon skulle störa dig — nej, jag har visst inte varit rädd! (*Under denna replik ha alla dragit sig nedåt avantscenen.*)

Scen 8.

DE FÖRRA. STINA (*från vänster med en stor knif i handen*).

STINA.

Nu ska' vi skära å' knuten, frun. Jag hitta' allt slaktknifven, jag, som frun förde ett så'nt hallo för här om da'n — jag skulle byta om lakan, och då hitta ja'n under bolstern i fruns egen säng.

(*Alla skratta.*)

KURMAN.

Kors, hvad du har blifvit distrahit, syster Malla! För rädd — det är du då inte! Om dagarna åtminstone!

MALLA (*som tagit emot knifven*).

Ja, skratta åt mig ni, det får ni så gärna — jag skall hjälpa till, jag. (*Skrattar.*)

AXEL.

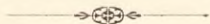
Och nu, min tös, heter det inte längre Gerda minus Axel — nu skall det stå Gerda *plus* Axel; jag behöfver bara göra en skära öfver bindstreckket; blir inte det en förlofningsannons, som heter duga? Låna mig knifven ett ögonblick, faster Malla. (*Tar knifven och går emot trädet. Stina, som står kvar åt vänster till, får se honom komma med knifven, ger till ett långt, utdraget vrälände med sina lungors hela styrka och springer ut; allmänt skratt.*)

Det satt en fågel
på lindekvist

Bagatell i en akt

PERSONER.

ÄNKEFRU HANSSON.

ELEONORE VON UTTER, hennes syster, stiftsfröken.

SIGNE, deras brorsdotter.

ARVID, deras systerson.

EN PIGA.

Händelsen tilldrar sig på ett landställe nära Jerna station.

Hemtreffligt, litet gammalmodigt möblerad salong på nedre botten. Två fönster i fonden med utsikt åt björkskog, mellan fönstren en antik byrå, där ofvanför familjporträtt. Till vänster ingångsdörr, stor soffa med divansbord och emmor framför, till höger nära fonden dörr till ett gästrum. Längre ner en dörr till fru Hanssons sängkammare, mellan dörrarna trymå med konsolbord, prydt med snäckor och antika vaser. Långt ner på avantscenen en stor länstol med sybord. Hvita öfverdrag på möbeln, blomkrukor i fönstren. På divansbordet en silfverkorg med fotografier.

Scen 1.

ELEONORE (*går omkring i rummet med en fjädervippa och dammar på spegelbordet, småsakerna på byrån, etc., klädd i handskar, pince-nez och dammförkläde, blåser bort dammkorn, ytterst sirligt, och försiktigt, rättar på gardinvecken o. s. v. Efter en stund kommer FRU HANSSON in från vänster med en knif, ett stort fat rå potatis och en karott, som hon sätter ner på divansbordet.*)

FRU HANSSON.

Du är rakt tvungen att hjälpa mig råskala potatisen, Nora — det säger jag! Marie håller på att mala köttbullarna, och det tar aldrig något slut, och jag själf är då inte mer än en människa.

ELEONORE.

Söta Beate-Sofie, du ser ju, att jag håller på att damma litet.

FRU HANSSON.

Dammar du nu igen? Här är ju dammadt två gånger förut i dag. (*Börjar lösa de hvita öfverdragen af möblerna.*)

ELEONORE.

Ack, nog vet du det, söta Beate-Sofie, att dammet faller — —

FRU H.

Dammet faller, ja! Du är just en gammal dammvippa, hela människan, det säger *jag!* Seså, gå inte och peta med det där längre, du vet ju hur brådtom vi ha — Arvid kan vara här när som helst, och när man kommer i sådana ärenden som han, så — — jag vill att han skall få ett riktigt godt intryck af vårt hem.

ELEONORE.

Ja, det lär han inte få, om det ligger tumstjoekt med — —

FRU H.

Det förstås, du skall alltid ha ditt ord ofvanpå, du! Ja se, gamla mamseller är då det sämsta Gud har skapat, det säger *jag!*

ELEONORE (*stucken*).

Å, jag ber så mycket — mamsell har jag då aldrig varit i hela mitt lif.

FRU H.

Nej, det förstås, nu ska' du väl kånka fram igen med den där välsignade gamla vapenskölden och dunka på den! Bom, bom, bom! Alldeles som en pajas på en marknad. Von Utter! Pyh! Knaperadel!

ELEONORE.

Söta Beate-Sofie, du heter ju själf — —

FRU H.

Jag heter fru Hansson, jag.

ELEONORE.

Ja, det är inte alla adelsfröknar, som — —

FRU H.

Bli gifta — nej, gudnås!

ELEONORE.

Och få ett så'nt fint namn se'n! Hansson! (*Blåser på en vas*). Fffu — fffu!

FRU H.

Det är inte värdt att du försöker förarga mig, så'nt där ha vi inte tid med i dag, det säger jag. Här står potatisen och här är knifven, nu vet du det.

ELEONORE.

Men är det verkligen din mening att sådana grofva sysslor ska' skötas här inne i salongen?

FRU H.

Ja, om du hellre vill sitta i köket, så — gärna för mig. Men dit brukar ju nådig fröken aldrig vilja sätta sin högadliga fot. Jag skulle göra väl, jag.

ELEONORE (*går och sätter sig vid bordet och börjar skala*).

Ja, kära Beate-Sofie, jag vet nog att du vill mitt sanna bästa och alltid är snäll och välment i själ och hjärta, fast — — det inte alltid kan se så ut.

FRU H.

Jag frågar inte efter hur nånting *ser ut*, det vet du nog. Är bara kärnan frisk och kraftig, så —

ELEONORE.

Så kan gärna skalet få vara litet taggigt, menar du.

FRU H.

Å, mina taggar ä' inte farliga, om jag skall säga det själf. Och à propos skal, så — hoppas jag, att du inte låter hälften sitta kvar som sist, då du skulle hjälpa mig med syltpärona.

ELEONORE.

Ja, se jag är nu så olyckligt närsynt — det är alla af vår släkt, som du vet.

FRU H.

Inte alla, jag ber så mycket.

ELEONORE.

Ja, du har nu aldrig varit någon riktig Utter, du.

FRU H.

Nå, så är du det för oss båda två.

Scen 2.

De förra. SIGNE (från gästrummet.)

SIGNE.

Så där ja, nu har jag satt blommor i vaserna åt Arvid — de allra skönaste rosor!

ELEONORE.

Herre Gud, kom hit, mitt söta barn, så jag får kyssa dig — du är just själf den allra skönaste ros!

FRU H. *(alltjämt sysselsatt med möbel-öfverdragen).*

Hör inte på det gamla toket — hon pratar som hon har förstånd till.

SIGNE.

Var lugn, faster, jag tar inte åt mig mer än jag tål. Jag vet nog, att ni begagna litet för starka uttryck, bägge två. När du säger: det gamla toket, så menar du: den fromma, beskedliga själen, och när faster Eleonore kallar mig den skönaste ros, så betyder det på sin höjd en — — någorlunda passabel nyponblomma. Men hvad ser jag — hvad är det faster har för sig?

ELEONORE *(litet brydd).*

Ja, kära du, det är så brådtom —

SIGNE.

Får jag hjälpa dig?

ELEONORE.

Ja, om du vill vara så rysligt snäll — du kan nog bättre än jag.

SIGNE *(sakta till Eleonore).*

Jag skall se öfver det faster redan har gjort, så blir det inte något bråk, i fall det skulle vara — —

ELEONORE *(sakta).*

Ja, tack — jag är så närstynt, jag — *(Signe hjälper upp Eleonores potatisar, som äro miserabla, Eleonore ger henne knifven och tar af sig handskarna.)*

SIGNE.

Jaså, det skall bli så fint i dag, så öfverdragen ska' af.

FRU H.

Mätte väl det! Det är ingen vanlig gäst vi få i dag, inte.

SIGNE.

Nej, Arvid har ju inte varit här på hela sommaren.

FRU H.

Det är inte det jag menar.

ELEONORE.

Beate-Sofie menar, att — —

FRU H.

Hvad jag än menar, så är jag karl till att säga det själf. För resten vet ju Signe hvad Arvid skref i sitt bref i går.

SIGNE.

Nej, det vet jag visst inte.

FRU H.

Hvad i alla dar säger du, har du inte läst Arvids bref? — Nora, gå genast efter det.

ELEONORE.

Skall jag —?

FRU H.

Ja, så gärna som du sitter där med händerna i kors. Och tag en knif med dig med det samma, så skall jag hjälpa till med potatisen.

ELEONORE.

Jaha. (*Går in i sängkammaren.*)

FRU H.

Hör du, Signe, det är nog bäst att du skalar om potatisen, som min fröken syster har petat litet på.

SIGNE (*ifrigt, skälmaktigt*).

Nej, jag försäkrar faster, det behöfs inte alls.

FRU H.

Jaså, du har redan gjort det, kan jag förstå. (*Godmodigt, slår henne lätt på kinden.*) Ni två hålla då alltid ihop mot mig — och det är skam af er, det säger jag.

ELEONORE (*från höger med brevet*).

Här är brevet — och så här skrifver han.

FRU H.

Ja, det skall jag nog läsa själf. (*Tar brevet.*) »Snälla moster Beate-Sofie! Som moster vet, var det min afsikt, då jag slutade min Ultunakurs i fjor, att köpa mig en egendom och slå mig ner på landet som jordbrukare. Jag har sett mig om litet hvarstädes, men ej lyckats få något passande. Nu har jag emellertid, som jag tror, gjort ett ganska godt fynd; jag har nämligen inköpt en egendom i Vermland, Vallby, förtjusande vackert belägen, lagom stor och, som det tycks, med bördig jord och allting i godt stånd. Jag skall tillträda den genast med växande gröda och står därför nu på resande fot till Vermland. I morgon passerar jag Jerna och ämnar då stanna hos mina båda snälla mostrar ett dygn eller så för att riktigt få ta afsked af er och tacka för den stora vänlighet ni alltid visat mig.»

ELEONORE (*torkar sig i ögonen*).

Herre Gud, hvad den gossen är rar!

FRU H. (*fortsätter*).

»Hvem vet när vi sedan träffas. Jag gläder mig mycket åt att få mitt eget att sköta; det enda som oroar mig litet, är att jag allt får det bra ensligt och dystert i en trakt, där jag ej känner någon enda människa. Jag med mitt glada, sällskapliga lynne är icke alls skapad för ensamheten. Men kanske finns det ett sätt att afhjälpa den olägenheten.» -- Nå, det måtte väl vara tydligt.

SIGNE.

Tvärtom, jag tycker det är mycket otydligt.

FRU H.

Nu är du dum, Signe lilla. Förstår du inte att han ämnar gifta sig.

SIGNE (*håpen*).

Gifta sig!

FRU H.

Hvarför skulle han skriva så där till mig, om han inte hade någon särskild afsikt med det? Å, du må tro, en mor har fint väderkorn för så'nt där.

SIGNE.

En mor!

FRU H.

Ja visst. Du vet ju hur artig han alltid har varit mot Constance. (*Läser.*) »Jag kommer förmodligen med eftermiddagståget 6,33, men som det är obestämdt, behöfver ingen vara emot mig. Kanske kommer jag ej förr än på kvällen 8,9. Min hjärtligaste hälsning till moster Eleonore samt Constance och Signe.» Ja se, han vet inte, han, att Constance har varit inne i Telge hos Bergkvistens hela den här månaden.

SIGNE.

Och det var därför faster telegraferade efter henne i går, då Arvids bref kom?

ELEONORE.

Ja, hon kommer på samma tåg som han, 6,33. Men bevara oss väl, du ser så altererad ut, Signe.

SIGNE.

Ja, jag blef så öfverraskad — jag hade aldrig tänkt mig något sådant som att Arvid och Constance skulle — — men är faster riktigt säker på att han är kär i henne?

FRU H. (*som satt sig ner och börjat skala*).

Kär! — Du måste väl höra hvad han själf skrifer: han är inte skapad för ensamheten, men det finns nog ett sätt att afhjälpa den saken?

SIGNE.

Men vet faster, att jag tycker — —

ELEONORE.

Ja, jag tycker också — —

FRU H.

Ni tycker, ja! Det är inte värdt att ni säger emot mig, jag ser nog hvart det lutar, jag.

ELEONORE.

Ja, Beate-Sofie, hon misstar sig aldrig, det vet man nog.

FRU H.!

Det var det sannaste ord du har sagt i dag, Nora. För resten kan man väl inte tänka sig ett mera passande parti. En duktigare flicka än Constance får han leta efter, hon är hemma i allting, både fint och groft — ja, isynnerhet groft. Sköta landthushåll, det är hon då som klippt och skuren till, och naturligtvis får Arvid lof att se på det i främsta rummet. Enkel och flärdlös är hon och hatar allt koketteri — det var hon som gjorde upp stadgarna för Anti-luggföreningen i Stockholm.

SIGNE.

Men aldrig har jag då sett något tecken till att Constance — —

FRU H.

Henne svarar jag för. Hon har alltid varit förständig och praktisk, hon brås på mig.

ELEONORE.

Ja, det skall Gud veta.

FRU H.

För resten har jag gjort mina små iakttagelser. Har du märkt, Signe, att Arvids fotografkort har försvunnit ur korgen?

SIGNE (*ytterst förlägen*).

Arvids — — nej, söta faster, det har jag visst inte!

FRU H.

Ta inte så illa vid dig, det är inte stulet. Constance har tagit det med sig. Det har varit borta ända se'n hon reste.

SIGNE (*leende*).

Ja, det kan nog vara möjligt, att det är Constance, som — —

ELEONORE.

Men tänk om hon inte har fått ditt telegram? Eller om hon har något förhinder och inte kan komma?

FRU H.

Var lugn för det, att hon kommer. Jag stilserade telegrammet så tydligt, så — och för resten, hvad gör det? Han kan ju fria till mig.

ELEONORE (*förskräckt*).

Till dig?

FRU H.

Ja, jag menar naturligtvis: till min dotter genom mig.

SIGNE.

Men om det nu alls inte vore Constance han tänkte på — och ingen annan heller — om han bara hade talat så där i allmänhet —

FRU H.

Så är det ingen trollkonst att leda hans tankar på Constance. Hjälper man honom bara litet på trafven,

så — det finns tusen sätt att få en karl till att säga det man vill ha fram, och sanna mina ord: hvad han har tänkt eller inte tänkt, så skall han ha friat innan han reser — det säger jag!

SIGNE.

Men det är ju afskyvärdt att bjuda ut en ung flicka så där, som en gödkalf eller en tunna ärter! Det kan inte vara fasters allvar — —

ELEONORE.

Å, Beate-Sofie har ju stått innanför sin mans disk i tio års tid, så hon vet nog hur man skall bära sig åt för att bli af med sina varor.

FRU H.

Ja, det är bara att berömma dem — med urskiljning förstås. Och det är ingen synd. Det är så mycket varor, som ligga och bli gulnade och förlegade och aldrig gå åt — håll till godo, gamla utter!

ELEONORE.

Det är inte alla flickor, som ha kurage att fria själfva som vissa personer —

FRU H.

Jaha, jag har friat själf, det skäms jag inte för. När jag såg hur Hansson gick där och mena' och mena' och inte hade mål i mun, så fick jag väl lof att hjälpa honom litet till vägs. För resten är det inte alla karlar som ä' så mesiga som Hansson, salig människan. Känner jag Arvid rätt, så friar han till Constance utar' sufflör. (*Stiger upp.*) Nå, det var då väl att vi fick slut på det här — middagen blir försenad i dag för den här opåräknade storstädningens skull. Bevare oss väl, klockan är tre kvart i tre! Då är jag tvungen att rappa mig, så vi få maten ifrån oss. (*Går till vänster med faten.*)

Scen 3.

SIGNE. ELEONORE.

SIGNE (*efter en paus*).

Säg mig uppriktigt: hvad tror faster om det här?
Kan det vara möjligt, att Arvid verkligen ämnar fria
till Constance?

ELEONORE.

Ja, nog låter det besynnerligt alltid. Inte för att
jag vill säga något ondt hvarken om min syster eller
hennes dotter, det gör jag aldrig när de inte ä' när-
varande, det vet du, Signe, det anser jag inte vara nobelt
— men — —

SIGNE.

Ja, inte sant, faster?

ELEONORE.

Herre Gud, hvad du förstår mig bra, Signe lilla.

SIGNE.

Nog vore det underligt, om han, som är så intelli-
gent, så fin på allt sätt och vis —

ELEONORE.

Ja, det kan ingen veta hur det går. Karlarne ä'
oeffterrättliga i så'na där fall — har jag hört sägas.

SIGNE.

Men jag tyckte inte alls det stod något i brevet,
som kunde tydas ut som — —

ELEONORE.

Ja, se Beate-Sofie, hon är nu alltid — ja, jag säger
inte mer, eftersom hon är frånvarande. Men nog vet
jag hur jag hellre skulle vilja ha det alltid. Beate-Sofie,
hon har i alla tider tagit för gifvet, att Arvid och
Constance ska' bli ett par — men nog känner jag en
flicka, som skulle passa honom mycket bättre.

SIGNE.

Hvem kan det vara?

ELEONORE.

Det är du själf, min söta unge! Nå, bli inte så förlägen för det. — Jag skall säga dig en sak, jag. Beate-Sofie säger så ofta, att jag är dum, men ser du, i ett fall åtminstone är jag det inte, och det är i fråga om — — ja, jag törs inte säga det, då skrattar du åt mig.

SIGNE.

I fråga om — kärlek?

ELEONORE.

Ja, — usch, det där ordet är så förgärligt att säga, så. Men det är säkert, Signe lilla, att jag förstår mig utmärkt bra på så'nt där, fast jag inte har någon egen erfarenhet af det, och hvad Arvid beträffar, så bryr han sig inte mera om Constance än jag bryr mig om furst Bismarek — det har jag sett på hans näsa.

SIGNE.

På hans näsa?

ELEONORE.

Ja, minns du inte i våras, då han var hos oss på middag i Stockholm.

SIGNE.

Jo, — det var den gången, då Constance höll så'na straffal mot flickor, som ha lugg, och sa', att ingen är-bar kvinna döljer sin rena panna.

ELEONORE.

Jaha, just den gången. Vi hade korfkaka till för-rätt, och fast Beate-Sofie flera gånger talade om för Arvid, att Constance hade blandat till den, så rynkade han ändå på näsan åt den — så här gjorde han. (*Grinar.*)

SIGNE.

Ja men, faster, det var ju också så fasligt med peppar i den!

ELEONORE.

Ja, visst var det fasligt med peppar! Men det skulle han inte ha känt! Hade han varit kär i henne, så hade han ätit två portioner. Och se'n, när hon ville, att han skulle hjälpa henne summera ihop hushållsboken inne i kabinettet, så räknade han allt hvad tokigt var, bara för att du satt och sjöng Kjerulf i salen — han tittade dit ut oupphörligt — och så fick han kryddorna till 75 kronor bara för en månad!

SIGNE.

Det var väl den myckna pepparn, faster.

ELEONORE.

Nej, det var din sång, var det. Å, jag är inte så dum, jag, som somliga tror. Och jag vet allt mer, jag — jag vet att han blef alldeles rysligt glad, då en viss ung dam lofvade att skriva till honom någon gång i sommar — det såg jag på hans ögon.

SIGNE.

Men Herre Gud, faster, det var ju *jag*, som lofvade—!

ELEONORE.

Ja, visst var det du! Å, jag vet mycket mer — jag vet, hvem som har tagit undan hans kort ur korgen där och som bär det i klädningsfickan natt och dag —

SIGNE.

Nej, faster, nu vet du alldeles för mycket! (*Kastar sig om hennes hals och gömmer hufvudet.*)

ELEONORE.

Ja, nu vet jag bara en sak till, och det är, att jag med glädje skulle ge ut allt hvad jag eger och har, hela min stiftsfrökenpension, om jag lefde den dag, då jag finge se min kära, kära lilla flicka och min kära, kära gosse som ett förlofvadt par. — Seså, släpp mig nu Signe lilla, jag är tvungen att gå in i gästrummet och ta ett litet tag här och där med dammvippan — det finns

ingen piga på hela jorden, som kan damma — det är också något som jag vet! (*Går in i gästrummet, tar med sig dammvippan, som hon lagt ifrån sig på sybordet.*)

Scen 4.

SIGNE. Sedan ARVID.

(*Signe står en stund i tankar, småler, tar upp ett fotografkort ur klädningsfickan och betraktar det. Hon hör icke att Arvid kommer in (från vänster), förr än han är tätt bakom henne.*)

ARVID.

God middag, kusin!

SIGNE (*förskräckt*).Arvid! (*Gömmar hastigt kortet bakom ryggen.*)

ARVID.

Hvad har du för dig?

SIGNE.

Hvad jag har — —

ARVID.

Eller rättare sagdt bakom dig.

SIGNE.

Det är ingenting alls.

ARVID.

Jo, en fotografi är det, så mycket såg jag då. Kan inte jag också få se den? (*Närmar sig henne, hon viker förskräckt undan.*) Slår vad om att det är ett herrporträtt.

SIGNE.

Visst inte.

ARVID.

Men nu skall jag se det ändå. (*Springer efter henne, hon går baklänges undan för honom och skjuter hastigt in porträttet bland de andra, som ligga i korgen på divansbordet.*)

ARVID.

En sådan liten klipsk skålmunge! -- Hyem var det? Säg mig det nu, annars --

SIGNE (*trotsigt*).

Det behöfver jag inte göra reda för. Det vore bättre, att du talade om, hvarför du slår ner här som en åskvigg långt innan någon väntar dig.

ARVID.

Jo, jag blef i ordning förr än jag hade tänkt, och därför tyckte jag, att jag gärna kunde fara hit med ett-tåget i stället, så fick jag alltid vara här några timmar längre.

SIGNE.

På det sättet gick du miste om ett angenämt res-sällskap.

ARVID.

Hur så?

SIGNE.

Jo, Constance skulle komma hem från Telge i kväll med samma tåg som du.

ARVID.

Jaså.

SIGNE.

Bara jaså? Otacksamme!

ARVID.

Hvad menar du?

SIGNE.

Å, nog vet du, att hon är hemrekvirerad för din skull.

ARVID.

För min skull? Tackar så mycket. För att laga korfkaka åt mig, kanhända?

SIGNE.

Nej, det är allt någonting helt annat, som här kokas ihop — men det måtte bestämdt vara misstag.

ARVID.

Hvad är det för dunkla orakelspråk du försöker göra mig nyfiken med? Hvarför är Constance rekvirerad hem? Och hvad är det som är misstag?

SIGNE.

Jo, faster Beate-Sofie trodde, att du — — hade något särskildt ärende hit — jag vet inte hur hon kunde komma på den tanken.

ARVID.

Ja, visst har jag ett ärende — men inte har Constance något med den saken att skaffa.

SIGNE.

Nej, det kunde jag tro också! Men då är det ju alldeles förskräckligt hvad faster ämnar göra! Och det är riktigt synd om Constance. Å, om någon gjorde så med mig, så skulle jag dö af blygsel!

ARVID.

Nej, vet du, lilla Signe, i dag går du riktigt i den spännande genren. Hvad är det för förskräckliga saker, som moster ämnar göra med Constance? Tänker hon binda henne till händer och fötter, sätta en kaffe i hennes mun och klippa lugg på henne?

SIGNE.

Du får väl höra.

ARVID.

Nej, säg mig det på förhand, så att jag är beredd på det värsta.

SIGNE.

Jag säger inte ett ord. Bara så mycket kan jag tala om, att det är dig anslaget gäller.

ARVID.

Ett anslag? Mot mig?

SIGNE.

Ja, nu när du flyttar till Vermland, är faster rädd att hon aldrig skall träffa dig mer, och därför ämnar hon passa på —

ARVID.

Och göra — hvad?

SIGNE.

Det säger jag inte. Du får väl höra själf.

ARVID.

Men om jag ingenting hör då — och ingenting begriper? Och låter lura mig till något dumt?

SIGNE.

Ja, då har du dig själf att skylla. Du får lof att vara på din vakt. »För kvinnolist tag dig till vara», som det heter i Trollflöjten.

ARVID.

Men det är just hvad jag aldrig har kunnat. Hur är det det står på ett annat ställe hos samme utmärkte librettörförfattare? »En orm på kvinnans tunga bor och ynglingen är svag och tror.» Du kan aldrig tänka dig så svag jag är i såna där fall. Alla fruntimmer ä' änglar, det har i alla tider varit en trosartikel för mig. Du är tvungen att hjälpa mig, Signe.

SIGNE.

Hur skall det gå till?

ARVID.

Jo, när du hör, att samtalet kommer in på farliga områden, så kan du ju ge mig en liten varning, så att jag vet: här gäller det att se opp! Blinka åt mig eller trampa mig på foten.

SIGNE.

Det törs jag inte. Faster kunde se det.

ARVID.

Nu vet jag! Gnola på någon sång, när du hör ormen hväsa.

SIGNE.

Såna tokerier!

ARVID.

Kan du inte göra det — det är kanske sista gången här i lifvet som jag ber dig om någonting — ja, d. v. s. näst sista.

SIGNE.

Men jag försäkrar dig, att det har ingen fara. Du reder dig så bra mig förutan.

ARVID.

Nej, det är just hvad jag inte gör! — Men gud-bevars, gör som du vill. Faller jag i gropen, så är det ditt fel. Och då får du sitta här, se'n jag har rest, med ångrens gamar gnagande på ditt hjärta och tänka: jag kunde ha räddat honom, jag, om jag inte hade varit en sådan onaturlig anförvant.

SIGNE.

Nåja, din tok, jag skall väl göra som du vill då.

ARVID.

Du är ändå en krona till flicka, Signe! Det har jag alltid sagt. Således, när jag hör dig gnola på t. ex. — »det satt en fågel på lindevist» — då vet jag, att det betyder det samma som: »det bränns!»

SIGNE.

Men jag säger på förhand, att jag kommer af mig och skrattar, och så är alltihop förstördt.

ARVID.

Det gör ingenting — ett lustigt skämt är det i alla fall. Tycker du inte det? Du och jag, Signe, skulle allt kunna ha bra roligt tillsammans, vi — om —

SIGNE.

Nu kommer faster Eleonore.

Scen 5.

DE FÖRRA, ELEONORE (*från gästrummet med dammförklädet och dammvippan i handen*).

ELEONORE.

Det var då för väl, att jag kom dit in, där var alldeles grätt af damm — nej, hvad i alla dar, är du redan kommen, Arvid.

ARVID.

Jo jo men, lilla mostergumman!

ELEONORE.

Herre Gud, så roligt det var att få se dig, min kära gosse! — Nej, du får inte kyssa mig, det vet du att jag inte tycker om. Ett ogift fruntimmers mun är ingen allmänning.

ARVID.

Då kysser jag dig väl på handen, lilla moster, antingen du vill eller inte (*gör det*) — den här lilla snälla handen, som har gifvit mig så många stora, rara smörgåsar, då jag var pojke -- och så mycket småbröd, när inte moster Beate-Sofie såg det!

ELEONORE.

Min rara gosse! — Vet min syster af att du är här?

SIGNE.

Nej, inte ännu.

ELEONORE.

Då få vi genast lof att underrätta henne, annars blir hon så rysligt — — ledsen, så. (*Går till vänster.*)

ARVID.

Nu vet jag bestämdt hvad det där anslaget mot mig går ut på. Ni vill ha mig till att ta moster Eleonore i huset som värdinna och förkläde och Constance som mejerist eller hushållerska — gift lär hon väl aldrig bli.

SIGNE.

Du får väl se.

Scen 6.

DE FÖRRA. FRU H. och ELEONORE (*från vänster*).

FRU H.

Ja minsann, där ha vi ju pojken! Och jag, som inte har någon efterrätt till middagen. För du har väl inte ätit?

ARVID.

Nej, men nu är jag så glad att råka er, så jag känner ingen hunger.

FRU H.

Det var bra det, för maten är inte färdig än på en halftimme. — God dag vackert, skulle jag väl säga och välkommen! (*Trycker hans hand.*) Hvarför kommer du så här tidigt?

SIGNE.

Arvid blef färdig förr än han hade trott —

ARVID.

Och då tyckte jag inte det var värdt att gå i Stockholm och titta på mina kappsäckar.

ELEONORE.

Men du stannar väl hos oss lika länge för det?

ARVID.

Till nattsälltåget i morgon afton.

FRU H.

Det var då riktigt hyggligt af dig, att du inte tog till för kort tid — fast att du stannar halfannan dag här bara för att säga adjö åt dina gamla mostrar, det skall då ingen få mig att tro.

ARVID.

Nej, inte är det bara för det.
(*Fru H. gör en min åt Eleonore och Signe.*)

ARVID.

Jag skall väl ta afsked af kusinerna också.

FRU H.

Kusinerna, ja — Constance är i Telge än så länge, men hon kommer hem med sextåget. — Sitt ner, käre Arvid.

ARVID (*går af och an*).

Nej tack, moster, jag har ingen ro att sitta i dag.

FRU H. (*till Eleonore*).

Hör du! (*Till Arvid*.) Constance skulle ha blifvit så ledsen, om hon inte hade fått träffa dig, innan du reser — hon har då alltid hållit så mycket af dig, så — alldeles som en bror — ja, mycket mer än en bror.

SIGNE (*sitter vid sybordet och har börjat virka, gnolar*).

Det satt en fågel på lindekvist,
på lindekvist,
på lindekvist — —

ARVID (*för sig, häpen*).

Aha!

FRU H.

Ja, vet du — det kanske är orätt af mig att skvallra ur skolan — men kan du tänka dig, ända se'n Constance reste till Telge, så har ditt porträtt varit borta ur korgen där — jag säger inte mer.

ARVID (*glad*).

Mitt porträtt! Var det mitt porträtt? Å, hedersmoster, du kan aldrig tro hvad du nu gör mig glad! (*Tar om fru Hansson och svänger om ett slag med henne, samma spel med Eleonore*.)

ELEONORE.

Nå, Arvid då!

FRU H. (*till Eleonore*).

Hvad var det jag sa? Och han skulle inte vara kär i Constance?

För Sällskapsteatern. I.

ARVID (*som slagit sig ner vid divansbordet, letar ifrigt i fotografi-korgen*).

Nu skall jag göra en kortkonst. Tänk på ett kort, Signe! (*Hittar sin fotografi, går fram till Signe och håller upp den framför henne.*) Var det det här?

SIGNE.

Du är tokig, Arvid!

ARVID.

Ja, det är jag — af glädje!

FRU H. (*till Eleonore*).

Hör bara! (*Till Arvid.*) Ja, kära Arvid, när vi ha ätit middag, så skall du riktigt utförligt göra reda för egendomsköpet och hur du tänker ställa för dig. Jag vill ha reda på alltihop, det minsta med det största, precis som jag vore din mor.

SIGNE (*gnolar*).

Det satt en fågel på lindekvist --

ARVID.

Jag hoppas moster kommer och hälsar på mig någon gång och ser hur jag har det.

FRU H.

Det kan du lita på att jag skall göra.

ELEONORE.

Arvid får det nog fint och bra, han har alltid varit så ordentlig och proper.

FRU H.

Ja, ordentlighet ligger i släkten. Jag försöker nog allt hvad jag kan, men det hjälper inte, jag kan ändå inte bli hälften så renlig som Constance.

ARVID.

Åhå!

FRU H.

Nej, kan du tänka dig — hon skurar sina byråldor på baksidan.

SIGNE (*gnolar*).

En liten fågel är jag förvisst,
som nog kan spela och sjunga.

ARVID.

Ja, det må jag säga, det var nästan för mycket —

FRU H.

Men det förstås, hon är nu så huslig och duktig på allt vis. I fråga om matlagning är hon ett riktigt snille, det säger *jag!* Jag begriper inte hur hon bär sig åt. De allra enklaste och vanligaste rätter kan hon sätta en sådan piff på, utan någon kostnad. Bara med litet kryddor kan hon få dem att smaka som — någonting helt annat.

ARVID.

Ja, jag har haft det nöjet att göra bekantskap med hennes snille och smak.

FRU H. (*till Eleonore*).

Hvarför sitter du och tiger — kan du inte hjälpa mig?

ELEONORE.

Å, jag tycker du hjälper dig själf så bra.

Scen 7.

DE FÖRRA. EN PIGA (*från vänster med ett bref*).

PIGAN.

Det är post. (*Lämnar brefvet och går*.)

FRU H.

Ett bref? Hvem kan det vara ifrån? (*Ser på det*.)
Från Constance!

ELEONORE (*stiger upp*.)

Du skall få se, att hon inte kan komma hem!

FRU H.

Det är aldrig möjligt.

ARVID.

Jag går ut och ser på mosters vackra blomsteranläggningar, medan ni läsa brevet. Kommer du med, Signe?

SIGNE.

Ja, vet du, vi ha så'na härliga Malmaison-rosor, dem måste du se. (*Arvid och Signe gå till vänster.*)

FRU H.

Hvad i alla tider kan det nu vara för spektakel? (*Läser.*) »Kära mamma! Jag kan rakt inte komma i dag —

ELEONORE.

Ser du det!

FRU H.

— »för vi äro bjudna på kafferep till grosshandlar Malmkvist, den rike änklungen, som jag har skrifvit om flera gånger. Han var här och bjöd själf, och han bad att jag för all del skulle komma, han hade något mycket viktigt att säga mig, hvarpå hela hans framtid berodde.»

ELEONORE.

Nå, har man hört på maken! En friare!

FRU H. (*fortsätter*).

»Han har en utmärkt affär, två hus på söder och inga barn. Jag får inga biträden i maten. Själf är han en stadig och förständig man, Arvid däremot är ju en oerfaren pojke, man vet inte hur det kan komma att gå för honom, och landtbruk är ju så vanskligt i våra dagar.» (*Tar upp näsduken och torkar sig i ögonen.*)

ELEONORE.

Hvad du finner för rörande i det där brevet, det kan jag då inte begripa. — Nå, hvad säger du om det här?

FRU H.

Jag säger — ske Guds vilja! Constance har nog gjort ett förståndigt val, det är jag säker på. Men hvad

skall den stackars Arvid säga? Det blir allt ett hårdt slag. Vi ska' inte tala om det här i dag, hör du det. Den jobsposten hinner honom tids nog.

ELEONORE.

Ja, jag har nu alltid haft mina egna tankar om den här saken, och jag tror inte alls att hans hjärta brister. Han tycker mycket mer om Signe.

FRU H.

Signe!

ELEONORE.

Ser du hur tätt de stå tillsammans där borta. Inte ser han på törnrosorna inte!

FRU H.

Nåja, hvarför inte? Tar han henne, så slipper man alltid få in någon främmande i släkten.

ELEONORE.

Nu komma de hitåt.

FRU H.

Inte ett ord om Constances friare, hör du! (*Till Signe och Arvid, den hon möter.*) Jag får lof att titta ut i köket ett tag. (*Ut till vänster.*)

Scen 8.

ELEONORE. SIGNE och ARVID (*från vänster*).

SIGNE (*med några rosor, som hon under det följande binder tillsammans*).

Nå, hvad skref Constance, faster?

ELEONORE.

Hon hade fått hinder och kan inte komma, men hon hälsade så mycket till Arvid.

ARVID.

Tack. Ja, få se när jag träffar henne — det blir väl på mitt bröllop, om inte förr.

ELEONORE.

Ditt bröllop? Du måtte väl aldrig vara förlofvad heller?

ARVID.

Nej, inte än. Men jag tror bestämdt att jag blir snart.

ELEONORE.

Ja, Beate-Sofie tyckte, att du anspelade på något sånt där i ditt bref.

ARVID.

Ja, hon trodde ju, att jag kom hit för att fria till Constance — men så dålig smak — —

SIGNE.

Fy, Arvid!

ARVID.

Peppar är det värsta jag vet.

ELEONORE.

Å —!

ARVID.

För resten — när jag redan har städslat en kokerska och gifvit henne både Hagdahl och fru Zetterstrand till present, så skulle ju Constance ha blifvit en alldeles öfverflödigg möbel på Vallby.

ELEONORE.

Det skulle vara roligt att höra, hurudan din tillkommande hustru skall vara, om du får det som du vill.

ARVID.

Det skall vara en glad och frisk och varmhjärtad tös, som inte tror att vi ha kommit hit till den här välsignade sköna planeten bara för att äta och hålla snyggt och bråka med pigor — en flicka med sinne för allt vackert och med ungdom i hjärtat — ja, så mycket ungdom, att den räcker ända tills hon blir gammal och grå,

och så mycket kärlek till lifvet, att hon inte näns göra det torrt och prosaiskt. Och så skall hon hålla riktigt grundligt af mig, förstås, men inte kela med mig och beundra mig, när jag bär mig dumt åt — och så skall hon kunna skratta åt allt som är roligt — och sjunga se'n! Det är ett oeftergifligt villkor.

SIGNE.

Skall hon inte kunna dansa solodanser också och spela monologer och göra trapezkonster för ditt höga nöje? Det tycks ju vara meningen, att din hustru skall vara till bara för att roa dig.

ARVID.

Ja, hon skall roa mig — och jag skall roa henne! Och när allvaret kommer, ska' vi hjälpas åt med det också! Vi ska' bli som ett par snälla parhästar — ja, vet moster, det är alldeles med mig som med min Pelle — när han går i enbet, är han så trög och tjurskallig och har så mycket konster för sig, men när han går tillsammans med Pella, så känner han knappast lasset, om backarna ä' aldrig så branta, och de täfla om att ta i för att den andra inte skall fara illa, och de tyngsta körslor gå som en dans, bara för att de ä' två!

ELEONORE.

Jag vet bestämdt, hvem som skulle bli din Pella, jag.

ARVID.

Ja, du moster, det vet jag också!

Scen 9.

De förra.. FRU H. (från vänster).

FRU H.

Jag har sagt till Marie att grädda några väfflor. Litet högtidligt skall det väl ändå vara, då vi ha vår käre gosse här för sista gången på länge — det säger jag! — Har du tagit af än mera rosor, Signe? Det var då förskräckligt alldeles — du sköflar hela trädgården, tror jag.

ELEONORE.

Ja, se Signe har nu ett så'nt skönhetsinne, hon -- om hon finge råda, skulle hon omge oss allihop med liffliga, glada färger och rosendoft öfverallt. Hon har en riktig afsky för allt torrt och prosaiskt.

SIGNE (*häpen*).

Men faster då, hvad i all världen kommer det åt dig?

FRU H.

Ja, det säger jag också.

ELEONORE.

Det kommer ingenting alls åt mig -- jag får bara ett så'nt behov ibland att tala om, hur mycket jag håller af min rara, varmhjärtade tös, som är den bästa glädjen här i vårt hem -- en riktig liten solstråle!

FRU H.

Ja, nog är hon ett snällt och godt barn alltid, det har du rätt i -- fast hon just inte är så fallen för det husliga.

ELEONORE.

Ja, det är inte alla som tro, att vi ha kommit hit i världen bara för att äta och bråka med pigor.

SIGNE (*har under de sista replikerna suttit alldeles handfallen och sett från den ena till den andra, tycks nu få en idé och börjar sjunga med ganska hög röst*).

Det satt en fågel på lindekvist,
på lindekvist,
på lindekvist --

ARVID (*med återhållet skratt*).

Ah!

ELEONORE.

Jag begriper inte, att du har fått den där gamla tråkiga slagdängan i hufvudet på dig i dag -- du som

annars brukar sjunga så vackra saker! Vill du inte sjunga ett par Kjerulfvisor för Arvid, medan vi vänta på middagen?

SIGNE (*sjunger i starkt accelereradt tempo, kämpande med sin sinnesrörelse*).

En liten fågel är jag förvisst,
som nog kan spela och sjunga —

(*Brister i häftig gråt och kastar sig öfver bordet med ansiktet mot armarna.*)

ARVID (*skyndar fram till henne*).

Signe! Min lilla lärka!

FRU H.

Hvad nu då?

(*Signe stiger upp och vill skynda ut till höger.*)

ARVID (*ställer sig i hennes väg*).

Nej, du får inte gå! Jag kom hit i dag för att ta reda på, om du höll af mig något — (*Öppnar sina armar.*)
Nu vet jag det!

(*Signe kastar sig i hans famn.*)

ELEONORE (*triumferande*).

Det kom an på mig!

FRU H.

Ja, *någonting* skall väl gamla mamseller duga till — och det här är det bästa du har uträttat i alla dina dar — det säger jag!

PIGAN (*från vänster*).

Middagen är — — (*Stannar häpen, då hon får se omfamningen.*)

Kardborran

Bagatell i en akt

PERSONER.

FRU HILL.

MAJKA BERLING.

KNUT, hennes tvillingbror.

ULRIKA, fru Hills gamla tjänarinna.

Stockholm i våra dagar.

Elegant salong hos Hills. Till vänster två dörrar, den öfre till tamburen, den nedre till fru Hills rum. Mellan dessa bägge dörrar en majolikakakelugn. Till höger likaledes två dörrar, den öfre till herr Hills rum, den nedre till matsalen. I fonden två fönster, mellan dem ett stort porträtt i olja af Lennart Hill i don Juans kostym, på sidorna därom stora, vissnade lagerkransar med breda sidenband, lyror af lager o. s. v., allt smakfullt ordnadt. Nedanföör porträttet en liten hvilsoffa med broderad skärm bakom. Midt i rummet divansbord med fätöljer och taburetter omkring. Telefon bredvid tamburdörren. Blommande växter vid ena fönstret, vid det andra ett litet bord med vattenbricka. På divansbordet en stor bukett rosor. Det hela bör ha en sådan prägel, att man genast får intryck af ett konstnärshem med en solid ekonomi som basis.

Scen 1.

FRU HILL (*omkring 50 år, ännu ungdomligt ansikte, kortklippt, grått, urrikt hår, klädd i morgonrock, ligger på den lilla hvilsoffan med benen uppe, röker cigarett och läser i en fransk roman*). ULRIKA (*kommer in från tamburen, klädd i hatt och sommarkappa, med en större lock-korg på armen*).

ULRIKA (*pustar ut*).

Sch! En får då springa hjärta och lungor ur sig för de välsignade matbitarna! Det var så mycket folk i saluhallen i dag, så en fick nästan stå i kö, precis som i oprafarstun, när herr Lennart skall spela don Juan. Men så har jag fått en kalflefver, må frun tro ... (*tar åt korgen*) ja, vill frun se den?

FRU HILL (*med ögonen i boken*).

Nej, hu då, förskona mig!

ULRIKA.

Och inte blef han dyr heller, dom begärde 1 och 90,

men jag gaf bara 1 och 65. Jaha, och så var det sparris för en krona ... ett tjog ägg 1 och 20 ...

FRU HILL.

Ja, ja, det är nog bra, jag bryr mig inte om dina räknenskaper, det vet du, låt mig läsa i fred.

ULRIKA.

Ett halft kilo schweizerost 90 öre, gåslefver 75 öre, sopprötter ...

FRU HILL.

Ja, ja, ja, nog vet jag, att du kan addition i hela tal, och bråk, det är din specialitet. Ge mig bara igen hvad som blef öfver på pengarna.

ULRIKA.

Sopprötter 10 öre och en viska 5 öre, det blir 4 och 35 tebaks på tian, som frun gaf mig. (*Går och lägger pengarna på divansbordet.*)

FRU HILL.

Hur kan du för resten komma inmarscherande med din otäcka kalflefver ända hit in i salongen? Puh —! Ge mig rafraichisseuren, som står på bordet där, och packa dig genast ut i ditt kök, gamla drake! (*Läser.*)

ULRIKA.

Nej, här skall frun få något annat att lukta på, och det var därför jag klef in hit med korgen. (*Tar upp en stor knippa hvita syrener ur korgen och räcker dem till fru Hill.*) Det skall vara en present från mig till herr Lennart, jag har köpt dom för mina egna pengar, dom kosta 50 öre.

FRU HILL (*sätter sig upp, lägger bort boken, tar syrenerna.*)

Å, så vackra syrener ... de första för i år! Tack, kära Ulrika, det var snällt af dig ... Lennarts favoritblommor! Tänk att syrenerna redan ä' utslagna! Vi ä' ju bara i första veckan på juni.

ULRIKA.

Allting är ju så tidigt i år, det är bara operan, som är på efterkälken. Det är synd och skam, hälsa och säg teaterdirektion det från gamla Ulrika, det är synd och skam att behöfva gå här i stadsvärmen, när det är en så'n Guds härlighet på landet. Tänk, så allting skall blomma ute på Dalarön! Det är ju stor trädgård till villan, som herr Lennart har hyrt? Kan just undra jag, hvem som rensar i landena där?

FRU HILL *(går till bordet, lägger sin ut-rökta cigarrett i en askkopp, tar bort rosorna, sätter en i sitt bröst, lämnar de andra till Ulrika och börjar ordna syrenerna i vasen.)*

Lugna dig, i kväll är det ju sista representationen på operan för säsongen, och i öfvermorgon flytta vi ut.

ULRIKA.

Till nästa år borde herr Lennart ha i sitt kontrakt, att han inte sjunger en ton efter 15:de maj.

FRU HILL.

Då finge de allt stänga butiken.

ULRIKA.

Det skall i alla fall bli skönt att komma ut på landet; där måtte man väl slippa höra talas om teater från morgon till kväll.

FRU HILL.

Du kan ju flytta till högkarns på nedre botten, där tala de säkert mera om priset på smör och ägg.

ULRIKA.

Usch, hvad frun är för en argbigga!

FRU HILL.

Komma och förbjuda en gammal operaprimadonna att tala med sin son operasångaren om teater! — Har du dukat af frukostbordet?

ULRIKA.

Nej, jag kommer ju direkt från torget.

FRU HILL.

Gå och gör det då och städa sedan i mitt rum. Det är ju fredag, annonsen står i tidningen, och det kan när som helst komma folk och se på våningen.

ULRIKA.

Det kommer inga så här tidigt på försommaren, och det vore allra bäst, att det inte kom en enda spekulant, så slog värden ur hågen att öka på hyran, och då bodde vi kvar. Hvad skall det nu tjäna till, att vi flyttar i höst, när vi ändå få göra om det nästa år?

FRU HILL.

Hur vet du det?

ULRIKA.

Jo, här förestår stora förändringar i familjen, skall jag tala om.

FRU HILL.

Jaså, du har lagt ut korten nu igen, och det ligger en ljus dam med mycket pengar till huset?

ULRIKA.

Äsch, kära frun, det där med kortena, det är bara vidskepelse. Nej, men jag har hört af en mycket pålitlig person, att herr Lennart skall gifta sig innan årets slut.

FRU HILL.

Det är nog inte så väl. *(Det ringar på telefonen.)* Stå nu inte här och sladdra längre, gå ut i köket med korgen, det är bättre. *(Ulrika går ut genom tamburdörren med sin korg; fru Hill går till telefonen, sätter luren för örat.)* Operasångaren Hill. — Nej, han är utgången. — Ja, det är väl en kvart sedan. — Nej, han är på kollationering och kommer nog inte hem förr än vid tretiden. Hvem är det jag talar med? *(Telefonen ringar af.)* Det var besynnerligt, hon ringde af! Man skall få se, att det var den där stolliga flickan igen. Jag tyckte precis jag kände igen hennes röst.

ULRIKA (*från tamburen, utan ytterplagg, bärande en stor bricka, går mot matsalen för att duka af.*)

Hvem var det, som telefonerade?

FRU HILL.

Ja, hur skall du få veta det nu? Det var för resten en, som gjorde en nyfiken fråga.

ULRIKA.

Skulle vara en pik åt mig, det. Det var väl den där Zerlina, kan jag tro.

FRU HILL.

Zerlina? Hvad vet du om henne?

ULRIKA.

Jo, det är ju så hon kallar sig, den där jäntan, som är så kär i herr Lennart och som oupphörligt telefonerar till honom bara för att få höra hans röst?

FRU HILL.

Hur i all världen kan du veta det?

ULRIKA.

Det har han själf talat om, herr Lennart talar om allting för mig, han. För resten har jag gått här inne och dammat ett par gånger, då han har stått och pratat med henne i telefon, han generade sig inte alls för mig. Han talte mycket artigt och belevadt och stod där och småskrattade och såg så tjuftojkaktig ut och frågade henne, om hon såg bra ut, om hon var ljus eller mörk och hur gammal hon var, och så tackade han henne för den där stora lagerkransen han fick på Donjuans-jubeliet, för den måtte ha varit från henne, och sen frågte hon något, och han svarade, att den middan hade han inte tid att gå ut och gå i torget, och så sa' han: adjö min lilla stumpa, och ringde å'. Det lät alldeles som om han inte kände henne och inte brydde sig så värst mycket om henne.

FRU HILL.

Det gör han inte heller, och nu börjar hon riktigt trötta ut honom med sin efterhängsenhet. Jag har också talat med henne i telefon ett par gånger, då Lennart inte har varit till hands, och af jag har hon minsann fått svar på tal.

ULRIKA.

Nå än af mig då! I förra veckan, då jag var ensam hemma, ringde hon på. Kan man få tala med herr Hill? frågte hon så sött som sockersirap. Nej, han är inte hemma, sa' jag, är det inte någe, som jag kan framföra, sa' jag. — Jo, sa' hon, hälsa honom tusen millioner gånger från Zerlina och säg honom, att jag älskar honom högre än mitt lif, sa' hon. Men då svarte jag, att hon skulle veta hut, jaha, det gjorde jag.

FRU HILL (*skrattar*).

Tack skall du ha för det ordet.

ULRIKA.

Då hörde jag hur hon skratta' i telefon, den otäckan, och så frågte hon så försmädligt: Hvem har jag den äran att tala med? Och då svarte jag: Jo, det är med Lennarts mamma! för det trodde jag skulle ta bättre.

FRU HILL.

Nej, vet du hvad, Ulrika, jag undanber mig att bli kompromettered så där i telefon. Hvad skall hon tänka om mig?

ULRIKA.

Å strunt, en så'n där gatunge! För en tocken är det, det kan frun ge sig på. Och för resten gjorde det verkan för hon skrek till och så ringde hon genast å'. Men det gör det samma, om också alla Stockholms jäntor slog sig tillsammans för att fånga herr Lennart med sina konster, så hade dom ingenting för sitt besvär, för nu är hans öde besegladt, och innan året är slut, så är han gift, det är så sant som att jag står här, en fattig syndig människa, och håller den här brickan i hand...

nej, kors, jag skulle ju duka af frukostbordet. (*Går mot salsdörren.*)

FRU HILL.

Hvad är det för halfkväfda visor? Och hvem har sagt dig, att Lennart ämnar gifta sig?

ULRIKA.

Ja, hur skall frun få veta det nu? Det finns visst folk, som ä' lika nyfikna som jag.

FRU HILL (*ond*).

Men så näsvis som du, det finns då ingen! (*Genast god igen, ångrar sig, går efter Ulrika, som snurrar i väg in i matsalen, och kommer tillbaka med armen om hennes lif.*) Seså, var inte murr på mig nu, jag är en argbigga, det kommer vi öfverens om, och du är min kära, rara, präktiga gamla drake. Men nu skall du genast säga mig, hvad du har snappat opp. Du vet, att det inte finns något i världen, som skulle göra mig så glad som att få veta, att Lennart har beslutat gifta sig. Det blir den sista stora händelsen i mitt lif, min fente akt, och den motser man ju alltid med den största spänningen.

ULRIKA.

Jo, se det är nu så, att . . .

FRU HILL.

Här i Lennarts hem har jag ju mest gått och staterat, men nu vill jag snart vara med i handlingen igen, som gammal trefflig farmor, leka blindbock och hoppa kråka med hans barn, spela dockteater för dem, roa dem — uppfostra dem blir unga fruns sak — och innan jag dör, vill jag ha sett hans äldsta dotter debutera på operan i en af mina gamla glansroller, och den skall hon ha öfvat in för mig. Allt det där har jag egentligen att fordra af Lennart.

ULRIKA.

Hur kan frun säga det?

FRU HILL.

Jo, det var ju för hans skull jag gick ifrån teatern i förtid. Inte kunde han spela Figaro och don Juan mot sin mamma! — Nå, hvad är det nu du har hört? Hur länge skall jag vänta på att få veta det?

ULRIKA.

Frun pratar ju, så en ann' kan inte få in ett enda ord.

FRU HILL.

Nåja, för resten . . . vore det något allvarligt på färde, skulle Lennart redan ha talat om det för mig, vi säger ju allting till hvarandra. Men till och med ett grundlöst pigskvaller har i ett sådant fall en viss betydelse för en mor.

ULRIKA.

Ja, men det här är inte något pigskvaller . . . den, som har sagt mig det där om herr Lennarts giftermål, är en högst respektabel och vörnadsvärd person.

FRU HILL.

Men hvem är det då?

ULRIKA.

Det är Hezekiel.

FRU HILL.

Hvilken Hezekiel?

ULRIKA.

Kors profeten, vet jag, i gamla testamentet.

FRU HILL.

Är du spritt tokig?

ULRIKA.

Nej, se jag var inne hos portvaktsfrun ett slag i går kväll, och hon är teosof di kallar . . . hon hör andar, som knacker i väggarna, och så har hon ett dricksglas, som kilar af och an på ett hvitt papper med bokstäfver

på och svarar på alla möjliga frågor, och så ba' jag 'na mana fram en ande, och . . .

FRU KILL.

Och så kom profeten Hezekiel. Hvarför just han? Har portvaktsfrun någon särskild konässans med honom?

ULRIKA.

Nej, men han var väl i närheten, kan jag tro, — han hade väl haft några uträttningar här uppåt Ladugårdslandet, och när jag frågte honom — i mina tysta tankar, förstås — hur snart herr Lennart skulle gifta sig, så svarte glaset på sitt vanliga, knepiga sätt: »Menlösa barn», och det är ju den 28 december, det kan frun själf se i almanackan. Och när herr Lennart ändå skall stå brudgum den 28 december, så är det ju fånigt, att vi går sta och hyr våning, innan vi vet, om . . . *(Det ringes.)* Kors i alla dar, tänk, om det är hyresgäster, och jag har inte dukat af än.

FUR HILL.

Och jag är hvarken klädd eller oklädd! Gå och öppna. *(Ulrika går ut i tamburen, fru Hill ordnar litet på divansbordet, där det råder en artistisk oreda.)*

ULRIKA *(kommer tillbaka.)*

Jo, det är mycket riktigt ett ungt herrskap, som vill se på våningen.

FRU HILL.

Bed dem stiga in och sitta ner så länge. Säg dem att jag kommer strax. *(Går hastigt in till sig.)*

Scen 2.

ULRIKA. MAJKA och KNUT.

ULRIKA *(som gått ut och öppnat för Majka och Knut, kommer in och säger utåt tamburen:)*

Var så goa och stig på . . . *(Majka och Knut in.)* Frun kommer strax och visar våningen, hon är inte riktigt klädd än.

MAJKA

Och herr Hill själf är inte hemma?

ULRIKA.

Nej, han kommer inte hem på hela förmiddagen. Var så goa och sitt så länge. (*Afsides, i det hon tar brickan, som hon under föregående scen ställt ifrån sig, och går in i matsalen.*) Går barnungar och ser på våning nu för tiden?

Scen 3.

MAJKA. KNUT.

KNUT.

Ja, nu har du fått din vilja fram, du är i don Juans egen salong, är du öfverlycklig nu?

MAJKA.

Ja, *så*, att jag måste ta dig i famn och krama dig, för att inte explodera af idel hänryckning. (*Omfammar honom.*) Tack skall du ha, för att du har hjälpt mig så här pass långt.

KNUT.

Behöfs inga omfamningar oss emellan, du betalar ju mina tjänster kontant . . . ska vi säga två kronor för den här promenaden? Eller vänta, man vet inte ännu, hur mycket besvär och obehag jag kan komma att få af den här vansinniga historien; kanske jag kan skrufva upp räkningen ännu litet till.

MAJKA.

Men, Knut då, du är ju en riktig blodsugare! (*Börjar gå omkring i rummet och se på allting.*)

KNUT.

Hvad skall en stackars lönlös kontorist göra? Du vet, hur snål gubben far är på fickpengar; jag är ju alldeles tvungen att skaffa mig biinkomster på ohederligt sätt. För det *är* ohederligt, att jag hjälper dig med det här.

MAJKA.

Seså, sjåpa dig inte nu . . . moralpredikningar ligger inte för din röst; innan man agerar brumbas, skall man väl åtminstone ha kommit ur målbrottet.

KNUT.

Hör du, Majka, det var en gång i Mesopotamien två tvillingar, men den ena ville alltid vara kaxig och spela fem år äldre än den andra.

MAJKA.

Ja, kära du, det är nu en gång ett historiskt faktum, att en aderton års flicka är *minst* fem år äldre än en aderton års pojke. För resten, hvad har du för rättighet att gå och snobba med helgongloria? Du säger, att jag har fuffens för mig bakom pappas rygg, men är du inte lika god som jag i den vägen? Tror du inte jag vet, hvartill du använder syndapengarna, som du roffar ifrån din stackars tvillingsyster? Du köper cigarrer för dem och röker i smyg!

KNUT.

Det gör jag visst inte, för jag röker dem på middagspromenaden i Kungsträdgården! Det är mycket . . .

MAJKA.

. . . kaxigare, ja! Men jag säger bara jag: tänk om du möter pappa en dag i torget och han finge se dig röka!

KNUT.

Han har ju aldrig uttryckligen förbjudit det! När jag kom på kontoret i höstas som volontär, så sa han till mig: 'Lön får du ingen det första året, dina fickpengar räcka nog till dina små oskyldiga nöjen, och röka — det hade jag själf inte råd att börja med, förr än jag var gamla karlen, och jag vill inte se en cigarr i din mun, förr än du har kunnat betala den med ditt arbete.' Ja, hvad var då att göra? Ville jag röka, så måste jag naturligtvis skaffa mig biförtjänster, och det

gör jag genom att gå ärenden åt dig. Pappa har inte alls något att förebå mig. Jag förtjänar ju mina pengar på hederligt sätt.

MAJKA.

Ohederligt sa' du nyss.

KNUT.

Det är alltså fair play, tycker jag.

MAJKA.

Det är advokatyr, tycker jag. Men det är det samma, jag skall gärna betala dig så långt mina nålpenningar räcka till, men om du vore en gentleman, så skulle du åtminstone vara litet billigare mot din stackars syster. Två kronor per ärende! För det kunde jag lega åtta stadsbud.

KNUT.

Hvarför legde du då inte åtta stadsbud och lät dem följa dig hit och se på don Juans våning?

MAJKA.

Du vet mycket väl, att ingen annan än du *kan* uträtta vissa af mina delikata förtroendeuppdrag, och därför missbrukar du din makt och låter mig betala sju för tu, det är just det upprörande! Inte kan jag gå till Faxéns och köpa lagerkransar, adresserade till herr Hill, då skulle de ju skratta åt mig. Men det är synd och skam, under maj månad har du plockat mig, så att jag har knappast pengar att köpa mig ett snyggt flor, än mindre nya sommarhattar, jag går i tvättade handskar och obetalta kängor, och det var då fem veckor sedan jag hade råd att gå in till Bergs och äta en tårta. Jo, du är mig just en skön tvilling, du!

KNUT.

Arbetaren är sin lön värd. Och nu kommer den döda säsongen, operan stängs, du flyttar till Dalarö, och jag får inga biförtjänster på hela sommaren. Dum vore jag, om jag inte nu passade på och förtjänade ihop till

ett par lådor Havanna att trösta mig med, medan jag får gå här ensam i sommarvärmen och slafva på kontoret.

MAJKA.

Ja, låt bli att babbla längre nu, du hindrar mig ju alldeles från att se mig omkring och vara andäktig. (*Framför porträttet i fonden.*) Ser du, där är han! Skön som en gud, segerstolt, oemotståndlig! (*Kastar slängkyssar till porträttet.*) Min hjälte, min idol! Och ser du, där hänger min krans! Han har gömt den! Han har hängt upp den på väggen! Knut, Knut! (*Kastar sig i hans armar öfvervuldigad af rörelse.*) Han har hängt upp min krans på väggen! (*Gråter.*) Å, jag är så lycklig... så lycklig... jag är tvungen att kyssa dig! (*Kysser honom.*)

KNUT (*stöter henne ifrån sig*).

Usch! Flickor ska då alltid kyssas... (*Torkar sig öfver munnen.*) Hvar skulle han annars göra af dina lagerbärsblad? Trodde du, att han lät sin mamma koka kalops på dem?

MAJKA.

Fy då, Knut!

KNUT.

Och hvad är du så lycklig efter? Inte visste han, att det var din krans han hängde upp. Det stod ju: »Från en gynnare af konsten» på kortet. Inte visste han, hvad du är för en gynnare.

MAJKA (*blir genast nykter igen*).

Nej, det är då sant. Men hänger där gör den i alla fall. Och ser du, här står en cigarrkopp med en uttrökt cigarrett... det är hans! (*Tar cigarrettstumpen mellan två fingrar, som om den vore en kostbarhet*)

KNUT.

Ska du inte pressa den i din psalmbok?

MAJKA (*sentimentalt*).

Nej, men jag skall gömma den... (*Lägger ner cigarretten i sin portmonnä*) Askan är en symbol af min hopp-

lösa kärlek, som förbrinner osedd och namnlös . . . Å, Knut, jag är så olycklig . . . så olycklig . . . jag är tvungen att . . .
(*Vill kasta sig i hans armar, han viker undan*)

KNUT.

Nej pass, inte flera kyssar nu! Goda vänner ä' vi, men att kyssa systrar är det värsta som finns.

MAJKA.

Tyst, det kommer någon. (*Slår sig hastigt ner i en emma och intar en stel, väntande attityd; Knut gör på hennes vink sammaledes*)

Scen 4.

DE FÖRRA. ULRIKA (*från matsalen med en bricka full med assietter, kaffekoppar o. s. v.*).

ULRIKA.

Om herrskapet har brådtom, så går det an att se på salen så länge . . . den är där inne. (*Gör en gest med hufvudet.*)

MAJKA.

Tack så mycket, men vi kan vänta hur länge som helst.

ULRIKA.

Ursäkta, att här ser litet skräpigt ut på bordet . . . det är fruns välsignade cigarretter. (*Tar cigarrkoppen, sätter den på brickan och går genom tamburdörren.*)

Scen 5.

MAJKA. KNUT.

KNUT (*fnissar till*).

Det var gummans cigarrett som var din symbol!

MAJKA (*stiger upp*).

Usch då! Jag är så ond så . . . Men det var rätt åt mig för att jag bar mig löjligt åt. (*Går och slänger cigarrrettstumpen i en annan cigarrkopp, som står på kakelugnen.*) Men

nu skall du lofva mig, Knut, att du gör allt hvad du kan, för att vi ska få vara här så länge som möjligt.

KNUT (*stiger upp*).

Ja, men det kostar särskildt; 25 öre i minuten.

MAJKA.

Jag går in på hvad som helst, nu är det ju sista gången jag anlitar dig.

KNUT.

Å prat, du börjar nog om igen i höst.

MAJKA (*allvarligt*).

Nej, visst inte . . . nu, då jag känner honom personligen, måste det bli slut med de där barnsligheterna. Se'n jag blef presenterad för honom på Kronskölds supé i förra veckan och till och med fick dansa med honom, har min kärlek trädt in i ett nytt skede, med mera allvar och djup. Med telefonringningarna och andra tokenskaper är det för evigt slut, och att jag har gått hit i dag är ju bara för att jag ville studera hans milieu och inpräglad den i mitt minne, för att få en fullständigare bild af honom själf.

KNUT.

När frun kommer, så tar jag väl henne med mig och låter dig gå här och studera.

MAJKA.

Ja, gör du det, så får du en extra dusör. Å, jag är så förfärligt rädd för fru Hill. Hon har sagt mig de grofkornigaste saker i telefon. Nu hör jag henne komma. (*Slår sig hastigt ned i emman som förut; Knut följer hennes exempel*).

Scen 6.

DE FÖRRA. FRU HILL (*från sitt rum; hon har gjort toilet*). Sedan ULRIKA.

FRU HILL (*böjer lätt på hufvudet för Majka och Knut, som stiga upp och hälsa*).

Herrskapet vill se på våningen, hör jag. Jag ber om ursäkt, att jag har låtit vänta på mig.

KNUT.

Å, för all del... Hur stor är hyran?

FRU HILL.

1,400, tror jag... men det vet jag inte riktigt säkert.

KNUT (*grötmyndigt*).

Nå, det kan ju inte kallas för mycket... om alla rummen ä' så pass skapliga som det här.

FRU HILL.

Ja, det här är salongen, den har herrskapet väl redan sett på.

MAJKA.

Åja.

FRU HILL.

Där är matsalen... och där ä' de båda rum, som min son bor i.

MAJKA (*som förut stått likgiltig*).

Ah! (*Går hastigt in genom öfre dörren till höger.*)

FRU HILL (*till Knut*).

Herr-rummen tycks intressera er mindre än er... syster eller fästnö, hur skall jag säga?

KNUT.

Syster.

FRU HILL.

Det är ovanligt, att de yngsta familjemedlemmarna gå och se på våning.

KNUT.

Ja, se pappa har inte tid... han sitter på kontoret till klockan fyra.

FRU HILL.

Jaså, er herr far är affärsman?

KNUT.

Ja, grosshandlar Berling, Skeppsbron 24.

FRU HILL (*intresserad*).

Grosshandlar Berling... då heter er syster bestämdt Majka?

KNUT.

Ja, det gör hon... (*förskräckt, då han märker, att han röjt deras incognito.*) Nej, det heter hon inte! (*För sig*) Jo, nu har jag ställt till det bra! (*Högt.*) Hon heter Maria.

FRU HILL.

Nå, det är ju samma namn. Min son har talat så mycket om en fröken Majka Berling, som han blef bekant med på en supé hos baron Kronskölds härom dagen, och jag trodde, att det möjligen...

KNUT.

Nej då, det var en helt annan... min syster går aldrig på bal, hon är andligt sinnad. (*Afsides*) Puh! (*Högt.*) Men om ni tillåter, så kastar jag också en blick på mitt blifvande rum. (*Går mot öfre högra dörren, i det samma kommer Majka ut.*)

FRU HILL (*för sig*).

Unga herrn blef förskräckt, då han hörde, att jag visste systemens namn. Tiens, tiens! Hvad skall det här betyda? (*Till Majka.*) Nå, hvad tyckte ni om min sons rum?

MAJKA.

Jo, de ha en sant konstnärlig prägel, alldeles som jag hade tänkt mig dem.

FRU HILL (*för sig*).

Hvar har jag hört den rösten? (*Till Majka.*) Ursäkta, jag hör litet illa ibland... var god och säg om det där.

MAJKA (*med höjd röst*).

De ha en sant konstnärlig prägel, alldeles som jag hade tänkt mig dem.

FRU HILL.

Hör nu . . . ha vi inte träffats förr någon gång?

MAJKA.

Nej, aldrig.

FRU HILL.

Det var besynnerligt . . . (*Ulrika kommer in från tamburen, går emot fru Hills rum.*) Ulrika, får jag säga dig ett par ord.

MAJKA (*sakta till Knut*).

Hu, jag känner mig så hemsk till mods; hon miss-tänker bestämdt någonting.

FRU HILL (*sakta till Ulrika*).

Har du sett den där unga damen förr?

ULRIKA.

Nej, men rösten tycker jag att jag känner igen.

FRU HILL (*det går upp ett ljus för henne*).

Ah! (*Till Ulrika.*) Vänta litet. (*Till Knut.*) Var så god och följ med min jungfru, hon skall visa er matsalen och min sons bägge rum, så skall jag under tiden vara ciceron för fröken.

MAJKA.

Nej, för all del, låt oss inte besvära fru Hill. Kan inte jag också följa med jungfrun . . .

FRU HILL (*afgörande*).

Nej, det blir bäst som jag har sagt. Gå med herrn, Ulrika, och visa allting riktigt grundligt, skänkarna och garderoberna och badrummet. Jag behåller fröken för mig.

KNUT (*sakta till Majka i det han går förbi*).

Jag lofvar att se på garderober för fem kronor. (*Går med Ulrika in i matsalen.*)

Scen 7.

FRU HILL. MAJKA.

FRU HILL.

Ja, det här är som sagdt salongen, och den är ju ganska rymlig, men mitt samvete bjuder mig att tala om, att kakelugnen är litet bristfällig; det är ett kakel spräckt . . . där uppe till höger. (*Då Majka inte svarar.*) Jaså, ni står och ser på min sons segertroféer. Sådant där är naturligtvis en styggelse för er.

MAJKA.

Nej, tvärtom!

FRU HILL.

Å, nog vet man det . . . allt hvad teater heter är ju djäfulens konst och bländverk för er andligt sinnade.

MAJKA (*skrattar*).

Nej, hör nu . . . det var komiskt! Hvem har sagt, att jag är andligt sinnad?

FRU HILL.

Det sa' er bror nyss.

MAJKA (*håpen*).

Jaså, min bror sa'—? Ja, då så . . . men han öfverdref, det var bara det jag ville säga.

FRU HILL.

Han menade: strängt religiös, kan jag förstå.

MAJKA.

Ja, så ungefär.

FRU HILL.

Men hvad skall ni då tänka om, att jag har på min vägg ett porträtt af don Juan, den fjärde värste syndare, som någonsin har brunnit i Gehennas svafvelsjöar? Och ett så liffullt porträtt sedan! Se på honom! Han lefver, han slukar er med ögonen, han vill stiga ner ur ramen

och slå armarna om er... han tror bestämdt, att ni är Zerlina.

MAJKA (*hoppas till*).

Zerlina!

FRU HILL.

Ja, hvarför blir ni så slagen af det namnet? Ni heter kanske Zerlina?

MAJKA (*mycket nervös*).

Nej, det har jag då aldrig hört någon kristen människa heta. Kanske vi skulle se litet på köksafdelningen nu? Jag har mycket brådtom...

FRU HILL.

Att komma ifrån mig, ja, jag ser det. Men vet ni hvad, jag är inte så farlig som jag ser ut. Ni har kanske hört sägas ute i staden, att fru Hill har en skarp tunga och begagnar fula ord ibland? Men vet ni hvar det där ryktet kommer ifrån? Jo, från min jungfru, gamla Ulrika. Härom dagen stod hon och talade i telefon med en dam, som frågade efter Lennart, och så afspisade hon henne med en grof otidighet och...

MAJKA.

Jaså, det *var* inte ni?

FRU HILL (*skrattar*).

Ni har ovanligt snabb uppfattning.

MAJKA (*förlägen*).

Ja, ni sa' ju själf, att det var er jungfru, som...

FRU HILL.

Men att hon utgaf sig för mig, det gissade ni er till. Jag tycker om människor, som inte behöfva ha prickar öfver alla i'n — och jag tycker om naiv ungdom framför allt. Kom och sätt er här, så prata vi bort en stund, medan er bror ser på våningen. Seså, visa nu, att ni inte är rädd för mig.

MAJKA (*trotsigt*).

Hvarför skulle jag vara rädd? (*Går och sätter sig i en af fåtöljerna vid divansbordet.*)

FRU HILL.

Ja, låt oss nu tala litet om den här våningen. Jag tror bestämdt, att herrskapet kommer att ta den; den är så treflig och bra på allt sätt, och vi skulle då visst inte flytta härifrån, men ser ni, det är litet tal om, att min son skall... (*Paus.*)

MAJKA (*intresserad*).

Nå? Er son skall...?

FRU HILL.

Gifta sig.

MAJKA.

Gif... gif... (*Stiger upp, tar sig för bröstet.*) Ack, om jag... om jag finge be om ett glas vatten.

FRU HILL.

Mår ni illa?

MAJKA (*sätter sig igen*).

Nej, inte alls... men det är visst rysligt varmt här inne.

FRU HILL.

Ja, varma ä' rummen, det kan jag försäkra. (*Går efter ett glas vatten, för sig.*) Det är telefonflickan.

MAJKA (*för sig*).

Den otäcka Knut, som inte kommer... jag sitter som på glödande lava.

FRU HILL (*kommer med vattnet*).

Se här, var så god.

MAJKA.

Tack så mycket... ursäkta. (*Dricker.*) Men nu skall jag då inte uppta fru Hills tid längre. (*Går mot salsdörren.*) Knut! Knut!

FRU HILL.

Å seså, låt honom vara, han vill göra sin sak grundligt. Kom och sitt ner hos mig, fröken Berling.

MAJKA (*förfärad*).

Vet ni mitt namn?!

FRU HILL.

Ja, det sa' er bror mig nyss.

MAJKA.

Å —! Ja, ursäkta, men jag får nödvändigt lof att gå nu... Knut!

FRU HILL (*utan att höra på henne*).

Han sa' också, att er far är grosshandlar Berling vid Skeppsbron, och då måste ni ju vara samma unga dam, som Lennart träffade på en supé härom kvällen och som han sedan har talat så mycket om.

MAJKA (*glad*).

Har han talat om mig? Hvad då? Hvad har han sagt?

Scen 8.

De förra. KNUT. ULRIKA. (*Från Lennarts rum.*)

FRU HILL.

Ni kommer just lagom, herr Berling. Er syster vill gå.

MAJKA.

Ja, det vill säga... för fullständighetens skull borde du väl se litet på köksafdelningen också.

ULRIKA (*vid dåligt lynne*).

Ska jag nu ha ungherrar i mitt kök också? Det vore då första gången. Och inte begriper han sig på tocke...

KNUT.

Jo, då, jag är en riktig köksgris.

MAJKA (*till Knut*).

Kanske du skulle se litet på källrarna med det samma?

KNUT.

Ja . . . och vindskontoret? (*Artigt till Ulrika*) Om det inte är för besvärligt?

ULRIKA.

Ånej, jag skall ändå dit upp och ta ner sylt till middan . . . inte gör jag mig något extra besvär. (*De gå tamburvägen.*)

Scen 9.

FRU HILL. MAJKA.

MAJKA.

Hvad var det vi talade om nu? Jo, ni sa, att herr Hill hade sagt något om mig efter supén hos Kronskölds?

FRU HILL.

Ja, men inte kan det intressera er, hvad han tänker och tycker om er . . . ni känner honom ju knappast.

MAJKA.

Nej, det förstås, men det är alltid lärorikt att höra ett omdöme af en sådan man som han. Å, snälla rara fru Hill, säg det nu, jag är så förfärligt nyfiken.

FRU HILL.

Ja, ser ni, Lennart hör nu inte till dem, som råka i extas och få en eruption af grannlåtsfraser för hvar enda ung flicka han ser.

MAJKA.

Det var då något ofördelaktigt han sa' om mig.

FRU HILL.

En ung man i hans ställning får ju ofta lära känna de unga flickorna från helt andra sidor än hvad andra ungherrar komma i tillfälle till. Han har just inga höga

tankar om Stockholmsflickorna, må ni tro. Vet ni, hvad han kallar dem?

MAJKA.

Nej.

FRU HILL.

Kardborrar.

MAJKA.

Å —!

FRU HILL.

Ja, det är oartigt . . . men jag förlåter honom. Om ni kunde tänka er, så de haka sig fast vid honom! Öfverallt möter han pensionsflickor med förälskade ögon, är han ute och promenerar, har han efter sig ett stim af dem, de stå och lura på honom i portgångarna, och ett par af dem — de gå alltid i par — möter han oupphörligt i trapporna här, fast ingen af dem bor i huset. Och en sådan massa af ömma bref han får! Än tigger de autografer, än hårsouvenirer, än ett möte . . . och det är långt ifrån alla, som skriva anonymt. Efter hvar gång Lennart har spelat don Juan kan han vara säker på att få en hel bingeflickbref med morgonposten.

MAJKA.

Det är upprörande helt enkelt. Så galet skulle jag då aldrig kunna bära mig åt.

FRU HILL.

Nej, inte sant? Men den allra efterhängsnaste af de där små kardborrararna är en liten en, som kallar sig Zerlina.

MAJKA.

Å —!

FRU HILL.

För henne får han inte ens vara i fred i sitt eget hem.

MAJKA.

Kommer hon hit?

FRU HILL.

Ja, till och med det skulle jag kunna tro henne i stånd till... förevändning hittade hon alltid på, hon är mycket förslagen. Men ännu så länge har hon nöjt sig med att telefonera minst ett par tre gånger i veckan, för att åtminstone få höra Lennarts röst, och han i sin godmodighet har verkligen nedlätit sig till att stå och prata strunt med henne en liten stund då och då, när han inte har haft annat att göra. Men hon skulle minsann akta sig, om hon visste, hur han sedan gör narr af henne och hur litet aktning han har för sådana där djärfva och påflugna varelser.

MAJKA (*harmnen.*)

Aktning! Å, jag är säker på, att många af de där flickorna bara ha burit sig dumt åt af barnsligt oförstånd och att de ä' fullt så aktningvärda som alla de där korrekta och sippa små helgonen, som gå med nedslagna ögon och inte våga se på en herre annat än i smyg.

FRU HILL.

Försvarar ni kardborrarna?

MAJKA.

Ja, jag försvarar dem! Inte alla naturligtvis, men somliga. Det finns familjeflickor, som ha lefvat fram hela sin barndom i tygellös frihet, utan mor, bara med en vildbasare till bror och själfsvåldiga skolkamrater att ta exempel af. Det är förmildrande omständigheter, skulle jag tro.

FRU HILL.

Må så vara, men inte vill ni väl ändå ta parti för till exempel den där Zerlina?

MAJKA.

Jo, för henne först och främst! Hvad har hon gjort för ondt? Jag är säker på att hon är ett brus-

hufvud — men ett hederligt litet brushufvud, som låter känslorna skena i väg med sig och inte märker att hon har tagit ett killingsprång från allmänna gångvägen, förr än det är för sent. För resten, jag känner en flicka, jag, som af okynne går på orätt trottoar ibland, bara för att få ha roligt åt de korrekta herrskapernas miuer, då de måste vika undan för henne. Är det så förskräckligt orätt att vara litet tjufpojke ibland? Måste man nödvändigt spela gammal och vis, när man *är* ung och ovis och det spritter af lefnadslust i hvarenda nerv? Å, att alltid vara tvungen att göra som alla andra, se ut som alla andra, tala som alla andra... hvad jag hatar det!

FRU HILL (*glömmer sig*).

Ja, inte sant?

MAJKA.

Att hela lifvet igenom gå på tuktad sten med lika långa steg och ögonen rakt framför sig som en vaxdocka, det blir man dum af, man blir en automat eller en hycklerska, det påstår jag. Och om också den där Zerlina har burit sig litet tokigt åt, så har hon ju inte skadat någon människa med det och inte sig själf heller, och herr Hill kan gärna kosta på henne litet aktning, tycker jag.

FRU HILL.

Det vill säga, ni anser, att hon utan blygsel skulle kunna erkänna sina excentriska små tilltag inför hela världen?

MAJKA.

Ja, inför hela världen!

FRU HILL.

Inför sin far och sina syskon?

MAJKA.

Ja då!

FRU HILL.

Och inför mig?

MAJKA (*tvekar litet, sedan trotsigt.*)

Ja, hvarför inte? Också inför er!

FRU HILL.

Det var modigt. — Men här sitta vi och prata och jag glömmmer alldeles bort, att jag måste telefonera. Tänk, om ni skulle vilja göra det i mitt ställe? Jag hör så illa i telefon.

MAJKA (*går till telefonen.*)

Gärna.

FRU HILL.

Begär 5060, kungl. operans kansli.

MAJKA (*håpen.*)

Men . . .

FRU HILL.

Bed att få tala med herr Hill och hälsa honom från mig, att . . .

MAJKA.

Skall jag telefonera till herr Hill?!

FRU HILL.

Ja, om ni vill vara så god. Säg honom, att ni är här för att se på våningen och fråga honom, hvad värden har satt för pris på den, det har jag glömt.

MAJKA.

Ja . . .

FRU HILL.

5060.

MAJKA (*kämpar med sin förskräckelse och motvilja, tar efter ringapparatens, men förmår inte mera.*)

Nej . . . jag kan inte . . . jag vill inte!

FRU HILL (*reser sig.*)

Hvad vill det säga?

MAJKA (*utom sig*).

Å, fru Hill... (*Störtar fram till henne, står armarna om henne, halft på knä.*) Det är ju jag som är Zerlina! (*Brister i konvulsivisk gråt.*)

FRU HILL (*sätter sig, tar Majkas hufvud i sitt knä, stryker henne öfver axeln*).

Seså, det visste jag ju... det var ett prof, men ni stod er bra... gråt inte...

MAJKA.

Det är jag, som är den där allra värsta kardborren... men jag vill inte, att han skall veta det. Hvem som helst annars, men inte han! (*Snyftar.*) Och ni må tro mig eller inte, men redan innan jag gick hit... ja, ända se'n i förra veckan, då jag blef bekant med honom... hade jag föresatt mig att aldrig, aldrig mera telefonera till honom eller på minsta sätt... (*Snyftar.*) nej, se inte på mig! (*Gömmar hufvudet i hennes knä.*)

FRU HILL.

Seså, nu ska vi försöka lugna oss. Ni är verkligen ett hederligt brushufvud, en ärlig och varmblodig liten stolla, och jag tycker riktigt bra om er. Ja, för ser ni, jag tycker egentligen om kardborrar, jag... och jag har själf gjort små killingsprång i min ungdom.

MAJKA (*ser upp, litet gladare*).

Nåja, då så...

FRU HILL.

Men ser ni, Lennart, han är inte som jag, han. Karlarne i allmänhet ha, oss emellan sagdt, en litet fadd smak. De tycka nog om att prata och idka flirtation med sådana där små excentriska yrhättor, men blir det fråga om att välja sig en hustru — nej, då ha de ett helt annat slags ideal, isynnerhet de herrar, som ha lefvat litet med. De gå alltid omkring med ett lönnrum i hjärtat, och där brinner den eviga lampan inför en blond och kysk madonna med fromma gazellögon och ett stilla le-

ende. De träffa henne kanske aldrig i lifvet, men de söka henne omedvetet öfverallt... men aldrig bland yrhättorna, aldrig bland dem, som af trots gå på orätt trottoar i lifvets vimmel. Lennart... ja vet ni, hur han brukar säga? »Den, som skall bli min hustru, måste hos mig väcka samma stämning som när jag om våren ser de första hvita syrenerna.»

MAJKA.

Å, hvad han då skall tycka illa om mig!

FRU HILL.

Nej, tro inte det. Ja, nu kan jag ju gärna tala om, hvad han sa' om er, då han kom hem från balen.

MAJKA.

Sa' han, att jag var en kardborre?

FRU HILL.

Nej, han sa', att lilla Majka Berling var en präktig tös, så frisk och ursprunglig, bestämdt en riktig kärnflicka.

MAJKA.

Sa' han det? (*Kysser fru Hills händer flera gånger.*) Gud, hvad jag tycker om er, fru Hill! (*Springer upp.*) Och det lofvar jag, aldrig, aldrig skall han behöfva ta sina ord tillbaka. Och blir det nånsin något af mig, så är det hans förtjänst, om han också aldrig får veta af det.

Scen 10.

De förra. ULRIKA. KNUT (*från tamburen*).

ULRIKA (*ursinnig*).

Nej, nu går det för långt... ska det komma flera så'na här unga gloopar och se på våningen, så får frun visa den själf. När vi kom opp på vindskontoret, kunde han inte låta bli syltburkarna... och när jag läste lagen för gunstig herrn, tog han mig om lifvet och fråga', om han inte fick bli min fästman. (*Till Knut, som hela tiden gjort försök att afbryta.*) Tänk, om jag hade nigit och sagt ja!

KNUT.

Men jag kan bedyra, att...

ULRIKA.

En så'n gammal uf som jag! En ung vacker karl skulle då riktigt ha betaldt för att ta en så'n som mig om lifvet.

KNUT.

Ja, men det är just det jag har!

ULRIKA.

Hva' falls?

MAJKA (*afbryter*).

Fy, så du har burit dig åt, Kurt! Jag skäms å dina vägnar, och jag får riktigt be om ursäkt för min oborstade bror.

FRU HILL (*skrattar*).

Ja, det må jag säga, det där med syltburkarna, det...

KNUT (*sakta till Majka*).

Det var ju bara för att hala ut tiden, förstår du.

FRU HILL (*till Knut*).

Nå, är våningen i smaken?

KNUT.

Nej, jag kan inte säga... här finns inget rökrum...

ULRIKA.

Och ingen barnkammare... åt unga herrn själf.

KNUT.

För resten ä' rummen bra små, jag vet inte om vi få plats för våra möbler. Vi ska komma tillbaka en annan dag och ta ett måttband med oss.

ULRIKA.

Då skall jag åtminstone laga så att nyckeln till vindskontoret är gömd på ett säkert ställe. Öfver mitt lik går vägen till fruns syltburkar.

KNUT.

Men jag rörde dem ju inte?

ULRIKA.

Nej, därför att jag försvarade dem, ja.

MAJKA.

Nu ska vi gå, Knut, vi ha uppehållit fru Hill alldeles för länge. (*Till fru Hill.*) Tack... tack för allt!

FRU HILL.

Ingen orsak. Och i sommar hoppas jag ni kommer och hälsar på oss på Dalarö. Vi ha hyrt Hoffmans villa inne i skogen.

MAJKA (*glad*).

Nej, verkligen? Bli vi grannar?

FRU HILL.

Ja, det vägde länge mellan Saltsjöbaden och Dalarö, men i förra veckan — ja, just dagen efter Kronsköldsbal — bestämde Lennart sig helt hastigt för Dalarö.

MAJKA (*kastar sig i fru Hills armar*)

Å, fru Hill —! (*Sakta.*) Och ni förråder inte Zerlinas hemlighet?

FRU HILL.

Nej, den får hon kanske själf tala om en gång.

MAJKA.

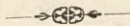
Tack... och adjö! Nej, au revoir, inte sant?

KNUT (*bugar sig för fru Hill*).

Adjö; ber om ursäkt för allt besvär vi ha gjort.

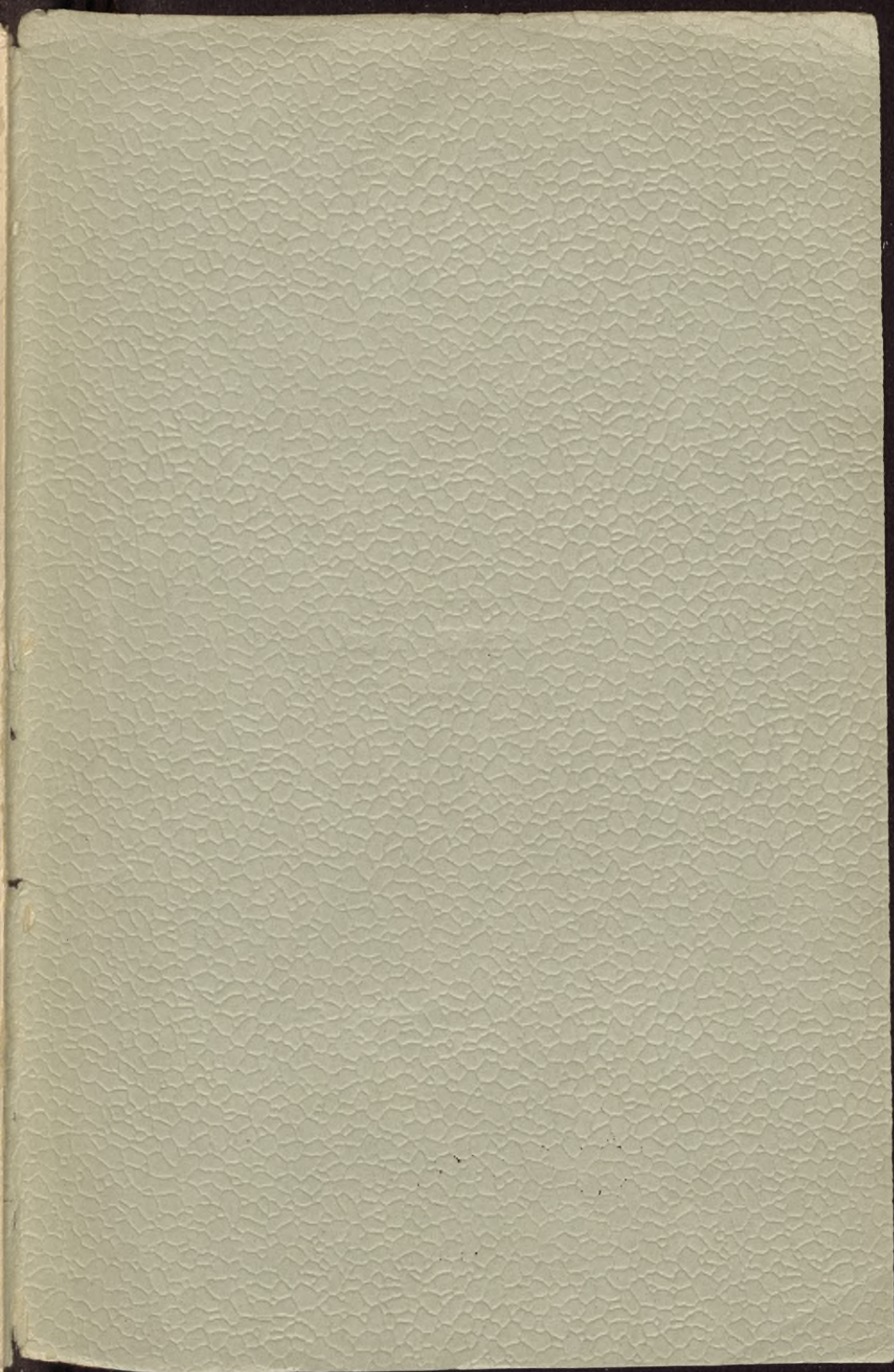
FRU HILL (*i det hon följer de båda syster-skonen till tamburdörren*).

Skadar inte... (*Då de gått före henne ut, vänder hon sig om i dörren och säger i triumferande ton till Ulrika, som står kvar nere på scenen:*) Ulrika! Vet du, nu börjar jag också tro på profeten Hezekiel!

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET
UMEA

PRIS 1: 50.